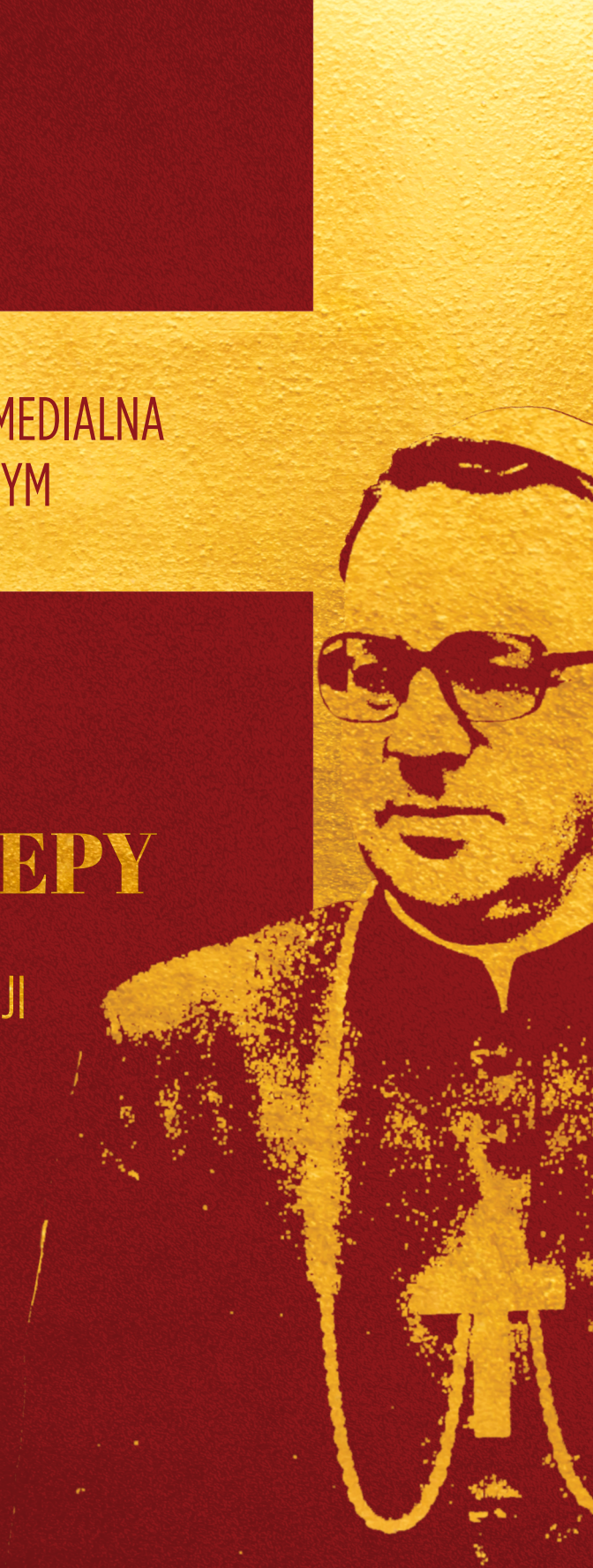

RELIGIJNA EDUKACJA MEDIALNA
W DOROBKU NAUKOWYM

**BISKUPA
ADAMA LEPY**

RAPORT Z DIGITALIZACJI
ARCHIWUM

Rafał Leśniczak
Waldemar Bartocha
Jarosław A. Sobkowiak
Dominika Żukowska-Gardzińska
Piotr Drzewiecki

RELIGIJNA EDUKACJA MEDIALNA
W DOROBKU NAUKOWYM BISKUPA
ADAMA LEPY

RAPORT Z DIGITALIZACJI ARCHIWUM

Warszawa, 2025

© Copyright by Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2025

Redakcja i korekta
Damian Szandecki

Projekt okładki
Jakub Jaskuła

Projekt typograficzny, skład i łamanie
Renata Witkowska

Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

ul. Dewajtis 5; 01-815 Warszawa; tel. 22 561 89 23

e-mail: wydawnictwo@uksw.edu.pl

<http://www.wydawnictwo.uksw.edu.pl>

ISBN 978-83-8281-620-4 e-book

Spis treści

WPROWADZENIE	7
ROZDZIAŁ I	
PUBLIKACJE NAUKOWE Z ZAKRESU RELIGIJNEJ EDUKACJI MEDIALNEJ	9
ROZDZIAŁ II	
RELIGIJNA EDUKACJA MEDIALNA W PUBLIKACJACH POPULARNONAUKOWYCH	30
ROZDZIAŁ III	
PROMOCJA PRAC MAGISTERSKICH Z RELIGIJNEJ EDUKACJI MEDIALNEJ	36
ROZDZIAŁ IV	
SPUŚCIZNA NAUKOWA BISKUPA ADAMA ŁĘPY – RAPORT Z DIGITALIZACJI	
ARCHIWUM	63

Wprowadzenie

Publikacja pt. *Religijna edukacja medialna w dorobku naukowym biskupa Adama Lepy – raport z digitalizacji archiwum* jest jednym z rezultatów badań prowadzonych w ramach grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki „Biskup Adam Leps (1939–2022) – prekursor religijnej edukacji medialnej w Polsce” (12. konkurs „Dziedzictwo Narodowe”, nr projektu: NPRH/DN/SP/0189/2023/12). Oprócz zbiorowej monografii naukowej, słownika pojęć edukacji medialnej oraz scenariuszy zajęć, opracowywanych w toku prac digitalizacyjnych i naukowych, postanowiliśmy przygotować poręczny spis najważniejszych publikacji tego wybitnego pedagoga mediów.

Biskup Adam Leps łączył posługę duszpasterską z aktywnością naukową. Już w latach 70. XX w. prowadził wykłady z pedagogiki mass mediów w Wyższym Seminarium Duchownym w Łodzi. Jako medioznawca i doktor teologii analizował wpływ mediów na wychowanie religijne i moralne, oprócz tego opublikował kilkadziesiąt prac poświęconych tej tematyce. W Konferencji Episkopatu Polski przewodniczył Komisji ds. Środków Społecznego Przekazu (1989–1994), a także działał w europejskim Komitecie Biskupów ds. Mediów Masowych (CEEM). Wspierał transmisje radiowe i telewizyjne Mszy Świętych, dostrzegając ich wartość duszpasterską. Jego dorobek znacząco wpłynął na kształtowanie podejścia Kościoła w Polsce do mediów.

W przygotowanie niniejszego opracowania zaangażowanych było wiele osób, którym pragnę wyrazić szczególną wdzięczność. W pierwszej kolejności należy wymienić główny zespół badawczy: prof. ucz. dr hab. Dominikę Żukowską-Gardzińską, ks. prof. ucz. dr hab. Rafała Leśniczaka (ze szczególnym podziękowaniem za opracowanie wprowadzenia do rozdziału IV), ks. dr. Waldemara Bartochę oraz ks. dr. Jarosława Andrzeja Sobkowiaka. Realizacja prac digitalizacyjnych nie byłaby możliwa bez współpracy z Archiwum Archidiecezjalnym w Łodzi – dzięki życzliwości Jego Eminencji Księdza Kardynała Grzegorza Rysia oraz zaangażowaniu ks. Dominika Sujeckiego, któremu szczególnie dziękuję za opracowanie sygnatur spuścizny naukowej biskupa Adama Lepy. Na zakończenie pragnę podkreślić istotny wkład pracowników Biblioteki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie – pani Agnieszki Uziębło, pani Marii Padło oraz dr. Macieja Matrasia – zarówno w proces digitalizacji materiałów, jak i w przygotowanie zestawienia prac magisterskich wypromowanych przez biskupa Adama Lepę wraz z ich abstraktami.

Mam nadzieję, że nasza praca nad systematyzacją dorobku biskupa Adama Lepy przyczyni się do dalszych badań nad religijną edukacją medialną – nie tylko w Polsce, lecz także na świecie.

dr hab. Piotr Drzewiecki, prof. ucz.
Kierownik projektu

Warszawa, 8 maja 2025 r.

Rozdział I

Publikacje naukowe z zakresu religijnej edukacji medialnej

Prezentujemy najważniejsze publikacje naukowe biskupa Adama Lepy z zakresu religijnej edukacji medialnej. Łącznie dziewięć monografii autorskich oraz 22 artykuły naukowe w czasopismach recenzowanych. W swoich publikacjach naukowych biskup Lepa koncentrował się na problematyce pedagogiki mediów, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu mediów na jednostkę i społeczeństwo. Analizował zjawiska takie jak manipulacja medialna, propaganda i jej historyczne uwarunkowania (zwłaszcza w kontekście postkomunistycznym), mechanizmy oddziaływania obrazu (ikonosfera) i słowa (logosfera). Łódzki medioznawca badał również etyczne i wychowawcze aspekty funkcjonowania mediów, w tym rolę opinii publicznej, ładu medialnego oraz znaczenie selektywnego odbioru mediów. Wprowadził i rozwinął koncepcję logosfery (środowiska słowa) i galenosfery (środowiska ciszy), analizując ich funkcje w procesie wychowania medialnego i budowaniu więzi społecznych. Ponadto zajmował się pedagogiką infosfery (środowiska informacji) i mediosfery (środowiska medialnego), badając ich strukturę, funkcjonowanie oraz implikacje dla edukacji i etyki.

1. *Manipulowanie człowiekiem jako problem współczesnej pedagogii*, „Ethos” 1992, t. 1, nr 17, https://dlibra.kul.pl/Content/26119/10_manipulowanie.pdf (dostęp: 16 kwietnia 2025).

W artykule biskup Adam Lepa analizuje zjawisko manipulacji jako istotne zagrożenie dla rozwoju osobowego jednostki, podkreślając jego znaczenie w kontekście współczesnej praktyki wychowawczej i pedagogiki. Autor definiuje manipulację jako celowe kształtowanie fałszywego obrazu rzeczywistości, które wpływa na świadomość człowieka, uniemożliwiając mu zrozumienie warunków, w jakich żyje. Zjawisko to jest obecne w różnych obszarach życia społecznego, takich jak polityka, handel, moda czy edukacja, najsukuteoczniej przenika jednak poprzez środki masowego przekazu. Biskup Lepa zwraca uwagę na potrzebę zwiększenia świadomości społecznej na temat mechanizmów manipulacji, aby przeciwdziałać jej negatywnym skutkom w procesie wychowania i samorozwoju.

2. *Świat propagandy*, 1994; 2006; 2008.

W monografii biskup Adam Lepa poddaje refleksji uwarunkowania społeczeństwa postkomunistycznego, wskazując na głęboko zakorzoną uległość wobec przekazu propagandowego jako jedną z jego kluczowych cech. Autor zwraca uwagę, że w systemach totalitarnych propaganda nie pełni jedynie funkcji informacyjnej, lecz staje się podstawowym narzędziem sprawowania władzy oraz formowania opinii publicznej. Szczególnie wyraźnie przejawia się to w rzeczywistości komunistycznej, gdzie propaganda zyskuje status nieodzownego priorytetu państwowego. Książka została opracowana z myślą o nauczycielach, pracownikach mediów, wykładowcach i słuchaczach seminariów duchownych, a także wszystkich, dla których zagadnienie propagandy stanowi istotne wyzwanie wychowawcze i kulturowe we współczesnym świecie.

3. *Świat manipulacji*, Częstochowa 1995; 1997; 2007.

W książce poświęconej problematyce manipulacji w mass mediach biskup Adam Lepa ukazuje złożone mechanizmy zniewolenia informacyjnego, które dotyczą zarówno jednostki, jak i całe społeczeństwa. Autor w sposób jasny i przekonujący przedstawia zagrożenia wynikające z medialnych technik wpływu, ucząc jednocześnie postawy krytycyzmu wobec przekazu medialnego oraz odporności na manipulację. Szczególną uwagę poświęca dziedzictwu propagandy komunistycznej, której metody, stosowane z pełnym poczuciem bezkarności, miały na celu całkowite podporządkowanie świadomości społecznej. Wskazuje, że systemy te przez lata konsekwentnie wypierały możliwość istnienia manipulacji we własnych strukturach, przypisując ją wyłącznie światu zachodniemu. Tymczasem skutki indoktrynacji są obecne do dziś – społeczeństwo posttotalitarne wciąż wykazuje podatność na propagandę i trudność w rozpoznawaniu jej mechanizmów. Biskup Lepa podkreśla, że bez zewnętrznej pomocy i pogłębionej edukacji medialnej ofiara manipulacji często pozostaje nieświadoma własnego zniewolenia, co prowadzi do błędnego koła utrwalającego stan społecznego uśpienia i bezrefleksyjności.

4. *Logosfera*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 1995, t. 4, nr 1, <https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-20da-73e2-19c9-46bb-8ffe-fd24c2c7cde8/c/28.pdf> (dostęp: 11 kwietnia 2025).

Wobec szkodliwych skutków, jakie niesie za sobą cywilizacja obrazu, autor proponuje stworzenie logosfery, czyli środowiska słowa. Artykuł przedstawia logosferę jako alternatywę dla ikonosfery, w której dominuje obraz. Logosfera stanowi przestrzeń, w której preferuje się słowo. Dla chrześcijan najważniejszą postacią w tym środowisku jest Jezus

Chrystus – Wcielone Słowo nadające każdej uczciwej działalności głębszy sens.

5. *Pedagogika mass mediów w Wyższym Seminarium Duchownym, „Łódzkie Studia Teologiczne”* 1996, t. 5, nr 1, <https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-0414do3a-25b6-4049-b7ce-8ff7d92c6114/c/20.pdf> (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Po politycznym przełomie roku 1989 w Polsce dojrzeła postulat całościowego opracowania pedagogiki mass mediów. W czasach totalitarnego komunizmu takie przedsięwzięcie było niemożliwe. Autor, opierając się na tekstach kościelnych, wskazuje, że w ramach studiów seminaryjnych zajęcia dotyczące mass mediów powinny mieć wymiar pedagogiczny. Tak jest w Wyższym Seminarium Duchownym w Łodzi, gdzie od 1975 r. prowadzone są takie wykłady. Powstają tam również prace magisterskie poświęcone tej tematyce. Artykuł zawiera listę głównych grup zagadnień omawianych w ramach kursów pedagogiki mass mediów.

6. *Magia obrazu, „Łódzkie Studia Teologiczne”* 1997, t. 6, nr 1, <https://bibliotekanauki.pl/articles/502953.pdf> (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Autor przedstawia najważniejsze mechanizmy obrazu z perspektywy nauk oraz praktyki pedagogicznej. Głównym punktem odniesienia w tej refleksji jest przede wszystkim obraz fotograficzny. Podkreślono negatywny wpływ obrazu na psychikę jednostki. Tytuł artykułu wskazuje na bierność człowieka w sposobie korzystania z obrazu. Zjawisko to wynika z braku wiedzy na temat mechanizmów rządzących obrazem oraz z tendencji do bezkrytycznego poddawania się treści, którą przedstawia. Wnioski zawarte w artykule odnoszą się do wszystkich form obrazu, w tym filmu i telewizji.

7. *Pedagogika mass mediów*, Łódź 1998; 2000.

W swojej publikacji biskup Adam Lepa zwraca uwagę na niebezpieczeństwa wynikające z niekontrolowanego i impulsywnego kontaktu z mediami, który może prowadzić do uzależnienia oraz bezrefleksyjnej uległości wobec nachalnej propagandy i agresywnej reklamy. Autor podkreśla, że media, niejednokrotnie zniekształcając obraz świata, człowieka i wartości podstawowych, wywierają silny wpływ na świadomość odbiorców. Książka stanowi próbę odpowiedzi na rosnącą potrzebę włączenia pedagogiki w procesie przygotowywania dzieci, młodzieży i dorosłych do odpowiedzialnego odbioru treści medialnych. Biskup Lepa akcentuje konieczność rozwijania kompetencji medialnych, które umożliwią nie tylko ochronę przed szkodliwymi wpływami, ale także aktywne i twórcze uczestnictwo w kulturze masowej. Jest to pionierska monografia na temat pedagogiki mediów w Polsce.

8. *Mity i obrazy*, Łódź 1999.

Monografia stanowi analizę wpływu mediów na proces ewangelizacji Kościoła, szczególnie w kontekście wyzwań współczesnej kultury. Składa się z trzech części: mitologizacji rzeczywistości, dominacji obrazu oraz zadań mediów katolickich. Autor wskazuje, że media odgrywają zarówno pozytywną, jak i negatywną rolę w ewangelizacji. Z jednej strony stanowią skuteczne narzędzie przekazu treści ewangelizacyjnych, z drugiej zaś mogą przyczyniać się do rozpowszechniania mitów i obrazów, które utrudniają lub zniekształcają odbiór Ewangelii. Szczególną uwagę poświęcono roli mass mediów w kształtowaniu współczesnych mitów społecznych oraz dominacji obrazu w mediach, marginalizujących słowo i mających silny wpływ na jednostkę i społeczeństwo. W kontekście tych zjawisk autor podkreśla znaczenie mediów

katolickich, które powinny przeciwdziałać negatywnym skutkom mitów i obrazów, wspierając skuteczną ewangelizację.

9. *Media – czwarta władza, czy służba człowiekowi?*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 2000, t. 9, nr 1, <https://bibliotekanauki.pl/articles/502955.pdf> (dostęp: 16 kwietnia 2025).

W artykule biskup Adam Lepa analizuje rolę mediów we współczesnym społeczeństwie, rozważając, czy są one narzędziem sprawowania władzy, czy też pełnią funkcję służebną wobec jednostki i społeczeństwa. Autor odnosi się do klasycznych teorii komunikacji i koncepcji psychologicznych, takich jak teoria Gordona Allporta, wskazując na znaczenie wartości duchowych w rozwoju osobowości człowieka. Porusza również zagadnienia etyki dziennikarskiej, wpływu mediów na opinię publiczną oraz ich roli w kształtowaniu postaw społecznych. Artykuł stanowi próbę odpowiedzi na pytanie, czy współczesne media realizują swoją misję obiektywnego informowania, czy też ulegają naciskom politycznym i ekonomicznym, przez co stają się instrumentem kontroli społecznej.

10. *Media a postawy*, Łódź 2001.

Istotą niniejszej książki jest analiza roli postaw w odbiorze mediów oraz ich funkcjonowaniu, uwzględniając zarówno pozytywne, jak i negatywne postawy względem mediów. Autor bada, jak różnorodne postawy kształtują sposób, w jaki odbiorcy przyswajają treści medialne, oraz wpływają na ich stosunek do prasy, radia, filmu czy telewizji. W szczególności książka omawia, jak postawy mogą warunkować sposób, w jaki media są odbierane przez społeczeństwo, a także jak decydują o roli nadawców, takich jak dziennikarze czy wydawcy, w tworzeniu i przekazywaniu informacji. W kontekście pedagogiki mediów teoria podstaw medialnych biskupa Adama Lepy stanowi ważny element

refleksji nad odpowiedzialnością mediów. Z jednej strony postawy pozytywne sprzyjają konstruktywnemu odbiorowi treści, z drugiej zaś postawy negatywne mogą prowadzić do dezinformacji, manipulacji czy krytycznej izolacji wobec mediów. Książka ukazuje, jak kluczowe jest rozumienie tych postaw w edukacji medialnej i kształtowaniu świadomego społeczeństwa medialnego.

11. *Funkcja logosfery w wychowaniu do mediów*, Łódź 2003; 2006.

Autor, biskup Adam Lepa, jako pierwszy w Polsce wydał odrębną pozycję na temat pedagogiki mediów, która szybko zyskała popularność, doczekując się trzech wydań. Inna jego książka, pt. *Funkcja logosfery w wychowaniu do mediów*, to obszerny i wnikliwy traktat o roli słowa w dzisiejszym świecie mediów. Jest to pierwsza tak szczegółowa analiza tego zagadnienia w języku polskim. Praca napisana została w sposób przystępny, z wyraźnym naciskiem na dydaktyczność wykładu, co sprawia, że jest łatwa do zrozumienia mimo poruszania trudnych kwestii. Każdy rozdział poprzedza krótki abstrakt, a definicje kluczowych terminów są starannie wypracowane, oparte na ich klasycznych źródłach, co ułatwia odbiór książki. Biskup Lepa w swojej pracy łączy teorię z praktyką, ukazując, jak ważne jest zrozumienie roli słowa w edukacji medialnej oraz w wychowaniu do odpowiedzialnego korzystania z mediów. Jego praca stanowi cenne źródło wiedzy zarówno dla pedagogów, jak i dla osób zajmujących się mediami i komunikowaniem.

12. *Logosfera a więzi społeczne*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 2006, t. 15, nr 1, <https://bibliotekanauki.pl/articles/502395.pdf> (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Niniejszy artykuł ukazuje rolę logosfery we wzmacnianiu więzi społecznych. W szerszym znaczeniu logosfera to warstwa słowa

w środowisku człowieka, zarówno w obrębie mediosfery, jak i poza nią. Występuje w symbiozie z pozostałymi warstwami środowiska, tj. ikonosferą, sonosferą i galenosferą (warstwą ciszy). W węższym znaczeniu logosfera występuje wtedy, gdy jest zorganizowana przez tworzących ją ludzi (rodzinę, szkołę, dom dziecka itp.). Podstawowymi właściwościami takiej logosfery są: prymat słowa, dialogiczność oraz jej środowiskowy charakter. Refleksja nad tymi właściwościami prowadzi do wniosku, że ich funkcjonowanie przyczynia się do wzmocnienia więzi społecznych łączących uczestników logosfery.

13. *Dlaczego pedagogika mezologiczna?*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 2007, t. 16, nr 1, https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-e7119b92-412f-48a9-b92c-ebaa6c2f73d-d/c/16_2007_-Adam-Lepa-Dlaczego-pedagogika-mezologiczna.pdf (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Problemy środowiska naturalnego są przedmiotem zainteresowania m.in. pedagogiki społecznej. Przedmiot badań w tej dziedzinie jest bardzo obszerny i wciąż się poszerza. Można to zauważyć w przypadku mediów, których szybki rozwój rodzi nowe pytania i dylematy pedagogiczne. Niniejszy artykuł odnosi się do próby wyodrębnienia pedagogiki mezologicznej jako gałęzi nauk pedagogicznych. Próba ta została podjęta w Europie Zachodniej w latach 50. XX w. Pedagogika mezologiczna zajmuje się wyłącznie pedagogicznym aspektem środowisk życia człowieka (rodziną, szkołą, miejscem pracy, wspólnotą religijną itp.). Jak wskazuje etymologia jej nazwy, jest to nauka o środowisku, w związku z tym autor niniejszego opracowania przedstawia racje przemawiające za kontynuacją badań w zakresie pedagogiki mezologicznej. Odbędzie się to z pożytkiem dla pedagogiki społecznej i pozwoli na otwarcie nowych kierunków rozwoju w szeroko rozumianym badaniu środowisk współczesnego człowieka.

14. *Logosfera a ład medialny*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 2007, t. 16, nr 1, <https://bibliotekanauki.pl/articles/956220.pdf> (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Niniejszy artykuł porusza kwestię porządku w mediach w odniesieniu do logosfery, która jest środowiskiem słowa. Problem ten nie jest podejmowany w literaturze przedmiotu, gdyż bardziej dotyczy chaosu w mediach. Porządek w mediach w danym kraju to kluczowy czynnik ich funkcjonowania i rozwoju, a także odbioru treści przez nie przekazywanych. W pierwszej części artykułu omówiono istotę ładu w mediach i zasady jego funkcjonowania, natomiast w drugiej przedstawiono logosferę jako istotny element w procesie kształtowania się tego ładu. Podkreśla się, że zorganizowana logosfera jest najbardziej dynamicznym i stymulującym środowiskiem człowieka. Podstawowe właściwości zorganizowanej logosfery (prymat słowa, dialogiczność, środowiskowy charakter) pozwalają jej uwrażliwić człowieka na zjawisko ładu w mediach i pomóc mu uchronić się przed uzależnieniem od nich, przyczynia się także do tworzenia społeczeństwa komunikacji. W związku z tym konieczne wydaje się prowadzenie badań nad rolą logosfery w budowaniu ładu w mediach, zarówno w rodzinie, jak i w państwie.

15. *O postawie selektywnego odbioru mediów*, „Paedagogia Christiana” 2007, t. 20, nr 2, <https://apcz.umk.pl/PCh/article/download/PCh.2007.025/189> (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Niniejszy artykuł omawia jedną z głównych postaw, które powinny być kształtowane w ramach edukacji medialnej. O podejściu polegającym na selektywnym odbiorze mediów nie pisze się zbyt wiele, ponieważ większość uwagi poświęca się postawie krytycznej. Wynika to z faktu, że obecnie edukacja medialna jest zdominowana przez poznanie i rozumienie mediów. W konsekwencji cała edukacja medialna

zostaje sprowadzona do dydaktyki, a pomijane są inne aspekty, takie jak kształtowanie właściwych postaw i eliminowanie tych, które wynikają z niewłaściwego odbioru mediów. Tekst składa się z dwóch części. W pierwszej omówiono istotę i znaczenie selektywnego odbioru mediów, natomiast w drugiej przedstawiono zasady kształtowania podejścia do niego. Omówiono zatem zarówno środki, jak i metody, które powinny być stosowane w procesie kształtowania omawianej postawy. Podkreśla się, że postawa selektywnego odbioru mediów odgrywa ważną rolę w odniesieniu do takich zjawisk, jak nadmiar informacji, niezrozumienie informacji, uzależnienie od mediów oraz automanipulacja. Zagadnienia te powinny zainteresować rodziców, nauczycieli i ludzi mediów, czyli wszystkich tych, którzy są odpowiedzialni za edukację medialną.

16. *Logosfera a etyka społeczeństwa komunikacji*, „Annales. Etyka w życiu gospodarczym” 2008, t. II, nr 2, https://dspace.uni.lodz.pl/bitstream/handle/11089/2593/2008_02_lepa_133_144.pdf?sequence=1&isAllowed=y (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Artykuł dotyczy stosunku społeczeństwa komunikacyjnego do warstwy wartości etycznych. W przeciwieństwie do tego, co stanowi społeczeństwo informacyjne, koncepcja społeczeństwa komunikacyjnego opiera się na wiarygodności informacji, która jest istotnym składnikiem komunikacji międzyludzkiej, oraz więzi społecznych, będących podstawą każdej komunikacji. Dlatego też stawia się hipotezę, że logosfera, która jest środowiskiem słowa, może skutecznie wpływać na etyczne fundamenty społeczeństwa komunikacyjnego i przyczyniać się do rozwoju takiego społeczeństwa. Główny atut logosfery opiera się na jej właściwościach: prymacie słowa, dialogiczności oraz środowiskowym charakterze. Dzięki tym cechom logosfera może pozytywnie wpływać na warstwę etyczną społeczeństwa komunikacyjnego, pod warunkiem, że stanowi zaaranżowane środowisko słowa.

17. *Etyczne i wychowawcze aspekty opinii publicznej*, „Annales. Etyka w życiu gospodarczym” 2009, t. 12, nr 2, http://dspace.uni.lodz.pl/bitstream/handle/11089/2427/2009_02_Lepa_109_119.pdf?sequence=1&isAllowed=y (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Niniejszy artykuł jest poświęcony kwestii opinii publicznej rozpatrywanej z dwóch punktów widzenia: etycznego i edukacyjnego. Inspiracją do jego napisania była niewystarczająca wiedza społeczeństwa na temat opinii publicznej, a także łatwowierność ogółu społeczeństwa w zakresie akceptacji wyników badań opinii publicznej. W związku z tym wymiar etyczny i wymiar edukacyjny tego zjawiska nie są dostrzegane, co skutkuje poważnym brakiem badań i publikacji na ten temat. Artykuł składa się z trzech części. Pierwsza przedstawia podstawowe fakty dotyczące opinii publicznej i jej głównych mechanizmów, druga dotyczy zjawiska opinii publicznej jako problemu etycznego, natomiast trzecia omawia problem edukacji mającej na celu wykształcenie dojrzałego postrzegania opinii publicznej oraz aktywnego uczestnictwa w tym procesie. Problem opinii publicznej traktowany jest jako ważne i pilne zadanie dla etyków i pedagogów. Wydaje się to o tyle istotne, że coraz większy wpływ opinii publicznej zarówno na jednostki, jak i całe społeczeństwo obserwuje się w różnych dziedzinach, m.in. w polityce, gospodarce, kulturze i handlu. Opinia publiczna wpływa również na porządek informacyjny, który ma znaczenie dla państwa i jego obywateli w świetle wyłaniania się społeczeństwa komunikacyjnego.

18. *Funkcja ciszy w wychowaniu do mediów*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 2009, t. 18, nr 1, https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-5d4eaecf-88b4-4b8d-afa2-8bb33e1d-7d96/c/18_2009_-Adam-Lepa-Funkcja-ciszy-w-wychowaniu-do-mediow.pdf (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Artykuł odpowiada na pytanie, czy cisza może być wykorzystywana jako środek w procesie edukacji do odbioru mediów, a jeśli tak, to w jakim sensie. Termin „funkcja” odnosi się do „szczególnej roli”, jaką cisza ma odgrywać w pedagogice medialnej. W artykule podkreśla się znaczenie galenosfery, warstwy ciszy, jako jednego ze składników środowiska społecznego człowieka, obok logosfery, ikonosfery i sonosfery. Zakłada się, że cisza może być wykorzystywana w edukacji do odbioru mediów – jest częścią środowiska człowieka, a środowisko uważa się za jeden z kluczowych czynników w edukacji. Jeśli jednak cisza ma być aktywnym środkiem w edukacji do odbioru mediów, powinna stać się ustrukturyzowanym środowiskiem. Podobnie środowisko edukacyjne staje się środowiskiem pedagogicznym, ponieważ jest celowo ustrukturyzowane zgodnie z przyjętym projektem.

19. *Informacja w kształtowaniu postaw człowieka a społeczeństwo komunikacji*, „Paedagogia Christiana” 2009, t. 23, nr 1, <https://apcz.umk.pl/PCh/article/download/PCh.2009.006/6343> (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Niniejszy artykuł dotyczy roli informacji w kształtowaniu ludzkich postaw w kontekście społeczeństwa komunikacyjnego. Temat determinuje podział tekstu na trzy części. Pierwsza ukazuje znaczenie informacji w rozwoju zarówno jednostki, jak i społeczeństwa, kolejna poświęcona jest roli informacji w kształtowaniu postaw, natomiast trzecia omawia postawy ludzkie jako czynnik przyczyniający się do kształtowania społeczeństwa komunikacyjnego. Punktem wyjścia w omówieniu zagadnienia jest infosfera człowieka, która jako środowisko informacji obejmuje cztery główne warstwy: logosferę (warstwę słowa), ikonosferę (warstwę obrazu), sonosferę (warstwę dźwięku) oraz galenosferę (warstwę ciszy). Wszystkie, w tym galenosfera, są nośnikami informacji, ponieważ rozumienie odbieranych informacji, a także porządkowanie

i zapamiętywanie ich znaczenia i przekazu, jest uzależnione od ciszy. Należy podkreślić, że wpływ informacji na postawy w dużej mierze zależy od struktury danej infosfery. Strukturę tę wyznacza dominacja jednej z warstw, deficyt innej warstwy lub zrównoważona komplementarność między nimi, gdy te wzajemnie się uzupełniają, a nie wykluczają. W artykule postawiono tezę, że kształtowanie się społeczeństwa komunikacyjnego wymaga przede wszystkim odpowiednio ukształtowanych postaw obywateli. W znacznym stopniu determinują one rozwiązania problemów powstających przy okazji procesu formowania się takiego społeczeństwa, w szczególności problemów koncepcji człowieka jako najważniejszego składnika społeczeństwa komunikacyjnego, zapewnienia sprawiedliwego dostępu do informacji wszystkim członkom społeczeństwa, praktykowania dialogu, empatii i sztuki kompromisu.

20. *Etyka mediosfery*, „Annales. Etyka w życiu gospodarczym” 2010, t. 13, nr 1, https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.hdl_11089_1569/c/2010_01_Lepa_43_56.pdf (dostęp: 16 kwietnia 2025).

W artykule przedstawiono strukturę i funkcjonowanie mediosfery, a następnie omówiono ją w kontekście etyki. Mediosfera to środowisko generowane przez media, z których korzystają ludzie. Człowiek to najważniejszy element tego środowiska i wpływa na nie w szczególny sposób, dlatego każda mediosfera jest inna. Na strukturę i funkcjonowanie mediosfery wpływają jej warstwy, a mianowicie logosfera, ikonosfera, sonosfera i galenosfera. Jako konsekwencję „środowiskowego” charakteru mediosfery należy uznać kumulowanie się negatywnych skutków poszczególnych zjawisk związanych z działalnością mediów, stąd etyczne aspekty mediosfery okazują się bardzo ważne i aktualne. Refleksja nad tym aspektem omawianego środowiska może okazać się przydatna zarówno dla osób związanych z mediami, jak i nauczycieli,

których zadaniem jest m.in. przygotowanie uczniów do adekwatnego odbioru tego, co oferuje prasa, radio, telewizja i Internet. Omówienie zawiera odesłanie do przykładowych opracowań tych zachodnich autorów, którzy proponują praktyczne wskazówki i środki ostrożności zapobiegające naruszaniu zasad etycznych w funkcjonowaniu mediosfery.

21. *Mediosfera człowieka*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 2010, t. 19, nr 1, https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-951c6b53-5e5a-45fi-a1f5-e2341391ce37/c/19_2010_-Adam-Lepa-Mediosfera-czlowieka.pdf (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Artykuł ma na celu analizę mediosfery jako środowiska medialnego. W opracowaniu podkreślono niedobór publikacji dostępnych do zbadania tego zagadnienia, a także postawiono tezę, że mediosfera jest jednym z najważniejszych środowisk ludzkiej aktywności, ponieważ media w coraz większym stopniu wpływają na jednostkę i społeczeństwo. Rozwój samych mediów uległ gwałtownemu przyspieszeniu, zarówno ilościowemu, jak i jakościowemu, przy jednoczesnej rosnącej bezradności rodziców i wychowawców szkolnych. Znajomość ludzkiej mediosfery może posłużyć jako klucz do pełniejszego zrozumienia przez człowieka jego relacji z mediami oraz pomoc w rewizji następujących zjawisk: społeczeństwa komunikacyjnego, opinii publicznej i uzależnienia od mediów. Na przykładzie rodziny omówiono dwa podstawowe elementy mediosfery – jej strukturę i funkcjonowanie. Strukturę mediosfery można podzielić na cztery główne warstwy: ikonosferę, logosferę, sonosferę i galenosferę. Sytuacja w rodzinie wydaje się idealna do wychowania tylko wtedy, gdy rodzicom i innym dorosłym uda się przekształcić mediosferę w zorganizowane środowisko. W konsekwencji negatywny wpływ mediów na domowników zostaje ograniczony do minimum, a rodzice popełniają mniej błędów wychowawczych.

22. *Obszary „dialogu przez media”*, „Paedagogia Christiana” 2010, t. 25, nr 1, <https://apcz.umk.pl/PCCh/article/download/PCCh.2010.010/3895> (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Niniejszy artykuł dotyczy dialogiczności mediów, w szczególności ich charakteru i form. Dokładne rozważenie tego zagadnienia wskazuje na zjawisko określane jako „dialog via media”. Zjawisko to wynika ze współpracy nadawcy i odbiorcy. Podkreśla się, że najkorzystniejsze warunki dla rozwoju tego typu dialogu stwarzają media, które stanowią miejsce dialogu, a nie jedynie jego środek czy narzędzie.

Domenę mediów rozpatruje się pod kątem ich przydatności we wspólnym wysiłku tworzenia dialogu. Pod uwagę brane są dwa rodzaje mediów: (1) „stare” (tradycyjne) media, takie jak prasa, film, radio, telewizja, plakat, ulotka i broszura, oraz (2) „nowe” media, które pojawiły się po wynalezieniu telewizji. Te ostatnie wynikają z rewolucji w technologii informacyjnej i obejmują Internet, multimedia (z ich multibroadcastingiem i interaktywnością) oraz telefon komórkowy, który umożliwia fotografowanie, filmowanie i wysyłanie uzyskanych w ten sposób materiałów. Refleksja nad naturą mediów, w tym tych „nowych”, prowadzi do wniosku, że dają one możliwość ciągłego wchodzenia w „dialog poprzez media”. Odpowiednio przygotowani użytkownicy mediów mogą tę szansę z pożytkiem wykorzystać, co stawia przed nauczycielami ważne i pilne zadanie.

23. *Etyka galenosfery*, „Annales. Etyka w życiu gospodarczym” 2011, t. 14, nr 1, https://dspace.uni.lodz.pl/bitstream/handle/11089/1421/2011_01_Lepa_191_202.pdf?sequence=1&isAllowed=y (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Artykuł podejmuje kwestię istoty i znaczenia galenosfery, czyli środowiska ciszy. W tym celu przedstawiono jej strukturę i funkcjonowanie,

czyli dwa kluczowe komponenty. Struktura galenosfery obejmuje ponadto elementy statyczne i dynamiczne. Te ostatnie determinują funkcjonowanie tego typu środowiska. Zidentyfikowano osiem najważniejszych sektorów, które wpływają na funkcjonowanie galenosfery. Niektóre z nich (kultura języka, eliminacja hałasu, tworzenie środowiska promującego ciszę i modlitwa o ciszę) przyczyniają się do powstania ustrukturyzowanego środowiska ciszy, podczas gdy inne (pozytywne nastawienie do wyciszenia, koncentracja umysłu i emocji, wewnętrzna koncentracja i umiejętność bycia cichym) stanowią komponenty, które bezpośrednio zapewniają tworzenie się środowiska ciszy. Zorganizowane środowisko ciszy jest najbardziej efektywne w działaniu. W tekście wskazano na różne korzyści, jakie daje człowiekowi ustrukturyzowana galenosfera. Do najważniejszych należą: skuteczne samodoskonalenie, doskonalenie umiejętności posługiwania się językiem mówionym i pisanym, skuteczne działania pedagogiczne, nawiązywanie dobrych relacji z innymi ludźmi oraz uzyskanie głębszego wglądu w sens życia. Dyskusja prowadzi do wniosku, że człowiekowi należy zapewnić optymalne warunki pracy i warunki do rozwoju w różnych obszarach poprzez tworzenie ustrukturyzowanej galenosfery (w rodzinie, szkole, biurze itp.).

24. *Opinia publiczna, media i zasady etyki*, „Paedagogia Christiana” 2011, t. 27, nr 1, <https://apcz.umk.pl/PCh/article/download/PCh.2011.019/3032> (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Artykuł dotyczy roli mediów w kształtowaniu opinii publicznej. Proces ten obejmuje następujące mechanizmy: propagandę szeptaną, przywództwo, logomachię, spiralę milczenia, poprawność polityczną i badania opinii publicznej. Media kształtują opinię publiczną, starając się realizować swoje podstawowe cele: informować, bawić i edukować. Wysiłki mające na celu kształtowanie opinii publicznej powinny

uwzględniać wymiar etyczny i opierać się na prawdzie w odniesieniu do procedur związanych z badaniem opinii publicznej, dokładności informacji i wiarygodności raportowania danych.

25. *Pedagogia galenosfery człowieka*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 2011, t. 20, nr 1, https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-d7cabb35-3222-44e9-b55d-a03325106ceo/c/20_2011_-Adam-Lepa-Pedagogia-galenosfery-czlowieka.pdf (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Niniejszy artykuł jest poświęcony galenosferze jako środowisku ciszy. Temat ten nie był szeroko badany i istnieje tylko kilka publikacji jemu poświęconych. Jednocześnie można zaobserwować wzrost hałasu we wszystkich środowiskach ludzkich. „Galenosfera” to nowy termin, który niedawno wszedł do języka naukowego i dziennikarskiego. W pierwszej części artykułu omówiono rolę i znaczenie galenosfery na podstawie jej funkcji. Stan wyciszenia pozytywnie wpływa na rozwój duchowości człowieka i ułatwia zarówno formułowanie myśli, jak i narrację. Ponadto umożliwia ona dialog interpersonalny, który wzbogaca rozmówcę i pogłębia rozumienie sensu życia. W tekście przedstawiono również dynamiczne komponenty galenosfery, takie jak wyciszenie, koncentracja umysłu i emocji, wewnętrzna koncentracja i umiejętność milczenia. Warto przy tym zaznaczyć, że funkcjonowanie ludzkiej galenosfery jest zależne od tego typu czynników. Druga część artykułu skupia się na pedagogicznych aspektach galenosfery. Zostaje w niej podkreślone, że ustrukturyzowana galenosfera jest optymalnym środowiskiem dla procesu wychowania. Można to zauważyć w przypadku galenosfery rodzinnej. Jednym z głównych wniosków jest wezwanie do edukacji „dla ciszy” i „poprzez ciszę”, oparte na przekonaniu, że wielkie dzieła życia powstają w ciszy, a nie w hałasie.

26. *Pedagogia infosfery człowieka*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 2011, t. 20, nr 1, <https://bibliotekanauki.pl/articles/502327.pdf> (dostęp: 16 kwietnia 2025).

W artykule podjęto refleksję nad infosferą człowieka – obszarem, który do tej pory nie był częstym przedmiotem badań. Pierwsza część tekstu definiuje infosferę jako środowisko informacji, druga poświęcona jest pedagogicznemu aspektowi infosfery, natomiast trzecia zawiera wnioski i implikacje dla praktyki pedagogicznej. Niniejsze opracowanie jest skierowane do rodziców i nauczycieli szkolnych, a także badaczy w dziedzinie pedagogiki, ponieważ omówiono w nim pedagogiczny wymiar infosfery. Oprócz tego podkreślono wyjątkową wartość edukacyjną infosfery, rozumianej jako ustrukturyzowane środowisko informacji. Doświadczenia i obserwacje pokazują, że środowisko wychowawcze może zostać przekształcone w środowisko pedagogiczne dzięki świadomemu działaniu rodziców. W rezultacie w środowisku rodzinnym pojawia się nowa jakość. W ten sposób środowisko przechodzi od bycia biernym do bycia aktywnym, od bycia schematycznym do bycia innowacyjnym, od monologu do dialogu, od bycia ambiwalentnym w działaniu do bycia stabilnym. Tak więc, w odpowiednich warunkach, infosfera może stać się wysoce skutecznym środkiem wychowania i edukacji w rodzinie.

27. *Etyka ciszy w edukacji medialnej*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 2012, t. 21, nr 1, <https://bibliotekanauki.pl/articles/502844.pdf> (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Ludzka cisza jest zagrożona przez różne rodzaje hałasu, które wzmacnia nieodpowiedni odbiór przekazów medialnych. Dlatego badania nad edukacją medialną powinny obejmować także badanie relacji między mediosferą człowieka a zagrożeniami dla ciszy. Zachowania, które

zmniejszając sferę ciszy w środowisku człowieka lub nawet całkowicie ją eliminując, są działaniami szkodliwymi. W związku z tym proponuje się, aby edukacja medialna zawsze obejmowała refleksję nad etyczną oceną ciszy w środowisku człowieka, ze szczególnym uwzględnieniem czynników stanowiących zagrożenie dla ciszy. Pierwsza część artykułu przedstawia ciszę jako wartość pozytywną, w drugiej omówiono etyczne aspekty ciszy, z kolei wnioski i sugestie dotyczące edukacji medialnej stanowią trzecią część artykułu. Celem opracowania jest zwrócenie uwagi na ciszę postrzeganą jako wartość pozytywną oraz na etyczne aspekty ciszy w edukacji medialnej i w kształtowaniu galenosfery, czyli sfery ciszy. Omówienie istotnych kwestii wskazuje na potrzebę badań nad kondycją ciszy w środowisku społecznym człowieka i jej rolą w edukacji medialnej.

28. *Pedagogia mediosfery*, „Paedagogia Christiana” 2012, t. 30, nr 2, <https://apcz.umk.pl/PCh/article/download/PCh.2012.033/373> (dostęp: 16 kwietnia 2025).

Niniejszy artykuł omawia zagadnienie mediosfery, która jest definiowana jako środowisko medialne. Koncentruje się na pedagogicznym wymiarze tego środowiska, który staje się oczywisty, gdy bierze się pod uwagę główne warstwy mediasfery, tj. ikonosferę, logosferę, sonosferę i galenosferę. Najważniejszy składnik mediasfery to człowiek i to on stanowi powód, dla którego środowisko medialne ma swój specyficzny charakter i dlatego jest wyjątkowe. Mediosfera wspiera proces wychowania, a zwłaszcza formacji medialnej, gdy staje się ustrukturyzowanym i zorganizowanym środowiskiem. Można to zaobserwować głównie na przykładzie rodziny, która jest optymalnym środowiskiem dla edukacji medialnej. Ustrukturyzowana mediasfera zapobiega błędom wychowawczym i pomaga zrozumieć takie zjawiska jak opinia publiczna, ład informacyjny, społeczeństwo komunikacyjne i uzależnienie od mediów.

29. *Galenosfera. Środowisko ciszy*, Łódź 2017.

W monografii biskup Adam Lepa omawia pojęcie galenosfery, oznaczające „środowisko ciszy”. Wskazany termin pochodzi od greckich słów „γαλήνη” (cisza) i „σφαῖρα” (środowisko). Autor rozróżnia dwa znaczenia galenosfery: w znaczeniu ścisłym jest to środowisko, w którym cisza staje się wartością chronioną i akceptowaną przez osoby je tworzące, np. w rodzinie czy zespole muzycznym. W tym środowisku cisza ma pozycję prymatu nad innymi warstwami, takimi jak logosfera (środowisko słowa), ikonosfera (środowisko obrazu) i sonosfera (środowisko dźwięku). Książka omawia także funkcjonowanie galenosfery w ramach szerszej mediosfery, która obejmuje różne formy mediów i ich wpływ na jednostkę i społeczeństwo. W szczególności analizuje rolę ciszy w wychowaniu, kulturze masowej, społeczeństwie informacji oraz budowie ładu medialnego. Autor podkreśla wartość galenosfery, jej strukturę i funkcjonowanie, wskazując na potrzebę dalszych badań nad tym zagadnieniem. Zakończenie stanowi podsumowanie oraz postulaty dotyczące przyszłych prac nad galenosferą.

30. *Ikonosfera. Środowisko obrazu*, Łódź 2017.

W monografii biskup Adam Lepa porusza temat „ikonosfery”, czyli środowiska obrazu, które jest kluczowym składnikiem współczesnej kultury wizualnej i propagandy. Autor wskazuje, że obrazy mają ogromny wpływ na jednostkę i społeczeństwo, a ich dominacja w mediach jest coraz wyraźniejsza, szczególnie w kontekście „cywilizacji obrazu”. Zjawisko to prowadzi do marginalizacji słowa, co ma istotne konsekwencje dla myślenia i wyobraźni człowieka. Książka omawia również zagrożenia związane z tzw. zatruciem informacyjnym, kiedy błahostki są przedstawiane jako kwestie istotne, a sprawy ważne – spływane. Ikonosfera jest analizowana w kontekście jej relacji z logosferą

(środowiskiem słowa) oraz kultury masowej. Autor podkreśla, że tylko zorganizowana ikonosfera może pozytywnie wpływać na rozwój jednostki i społeczeństwa. Ponadto praca stanowi apel o dalsze badania nad tym zagadnieniem, ponieważ temat obrazu w życiu człowieka jest niezmiennie aktualny i ważny.

31. *Logosfera. O środowisku słowa*, Łódź 2017.

W monografii, poświęconej logosferze, biskup Adam Lepa podejmuje bardzo ważne zagadnienie roli słowa w współczesnej cywilizacji, szczególnie w kontekście dominacji obrazu w mediach i kulturze masowej. Autor wskazuje, że rozwój ikonosfery prowadzi do marginalizacji słowa, co nie tylko wpływa na sposób komunikacji międzyludzkiej, ale również na wychowanie i edukację. W obliczu rosnącego wpływu mediów wizualnych biskup podkreśla znaczenie tworzenia świadomej i odpowiedzialnej logosfery, w której słowo stanowi fundament komunikacji. Refleksja nad wartością słowa, jego rolą w edukacji oraz odpowiedzialności za jego użycie jest centralnym punktem książki. Lepa zauważa, że poprzez odpowiednie wychowanie do mowy, szczególnie w rodzinie, można ocalić cywilizację słowa. Monografia jest również próbą odpowiedzi na wyzwania współczesnego świata, w którym logosfera, jako przestrzeń słowa, jest zagrożona przez dominację obrazu, ale jednocześnie stanowi klucz do zachowania pełnej komunikacji międzyludzkiej i społecznej.

Rozdział II

Religijna edukacja medialna w publikacjach popularnonaukowych

Publikacje popularnonaukowe biskupa Adama Lepy uzupełniają jego dorobek naukowy, stanowiąc przystępne rozwinięcie tez zawartych w studiach medioznawczych. Autor kieruje je do określonych grup odbiorców, prezentując wiedzę w sposób zrozumiały i użyteczny w praktyce duszpasterskiej, edukacyjnej i medialnej. Podejmuje refleksję nad rolą środków masowego przekazu w życiu Kościoła i społeczeństwa, podkreślając potrzebę krytycznego odbioru mediów. Analizuje zjawiska manipulacji, kształtowania opinii publicznej i etyki dziennikarskiej, a oprócz tego wskazuje, że zarówno duchowieństwo, jak i osoby świeckie powinni aktywnie uczestniczyć w tworzeniu kultury medialnej opartej na prawdzie. Poniżej przedstawiono chronologiczną bibliografię jego tekstów o religijnej edukacji medialnej, z pominięciem publikacji publicystycznych i spoza dziedziny pedagogiki mediów.

Publikacje popularnonaukowe biskupa Adama Lepy:

1. *Wychowywać do audiowizji*, „Wiadomości Diecezjalne Łódzkie” 1986, nr 7-8.
2. *Media masowe w duszpasterstwie parafialnym*, „Wiadomości Diecezjalne Łódzkie” 1989, nr 9-10.

Przedruk:

- a. „Warmińskie Wiadomości Diecezjalne” 1990, nr 2.
- b. „Koszalińsko-Koło-brzeskie Wiadomości Diecezjalne” 1990, nr 4.
3. *Zaproszenie ślubne jako środek masowego przekazu*, „Wiadomości Diecezjalne Łódzkie” 1990, nr 1-2.
4. *Media masowe w nauczaniu Kościoła w Polsce*, „Wiadomości Diecezjalne Łódzkie” 1992, nr 2.
5. *Tak wychowywać do odbioru mediów masowych, aby je skutecznie doskonalić*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1992, nr 4.
6. *O większą aktywność wobec mediów masowych*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1992, nr 6.
7. *Nowy obraz mediów*, „Przegląd Katolicki” 1992, nr 19.
8. *Kształcić się w dziedzinie mediów masowych*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1992, nr 7-8.
9. *Niedziela Środków Przekazu w parafii*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1992, nr 9.
10. *O aktywność katolików świeckich w dziedzinie mediów masowych*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1993, nr 2.
11. *O mediach masowych – inaczej*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1993, nr 5.
12. *Niedziela Środków Społecznego Przekazu jako zadanie duszpasterskie*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1993, nr 6.
13. *Mass media i zatruta infosfera*, „Ład” 1993.
14. *Dlaczego warto czytać prasę katolicką?*, „Ziarna” 1993, nr 10.
15. *Nie zakłamywać prawdy o człowieku! O środkach przekazu w „Liście do rodzin” Jana Pawła II*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1994, nr 9.
16. *Jak się przeciwstawiać manipulacji w mass mediach?*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1995, nr 7-8.

17. *O aktywność laikatu wobec mass mediów*, w: *Religia w życiu społecznym*, red. B. Bejze, Warszawa 1995.
18. *Czy polskie mass media zagrażają ewangelizacji?*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1995, nr 10.
Przedruk: „Rodzina Radia Maryja” 1996, nr 1.
19. *Duszpasterz wobec mass mediów i środowiska słowa*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1996, nr 12.
20. *Zagrożenie prawdy w społeczeństwie posttotalitarnym wyzwaniem dla mediów katolickich*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1996, nr 12.
21. *Młodzież polska apostołem prasy katolickiej*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1997, nr 2.
22. *Być prorokiem w świecie mediów*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1997, nr 3.
Przedruk: „Niedziela” 1997, nr 14.
23. *Cywilizacja obrazu?*, „Teo-Filos” 1997, nr 1.
24. *Uczyć się mediów!*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1998, nr 2.
25. *Być apostołem prasy katolickiej!*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1999, nr 2.
Przedruk: „Wiadomości Archidiecezji Gnieźnieńskiej” 2002, nr 10.
26. *Dlaczego katolicy powinni mówić przez media?*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1999, nr 3.
27. *Mass media przed wielkim jubileuszem chrześcijaństwa*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1999, nr 9.
28. *Uczyć korzystania z mediów czy wychowywać do nich?*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 1999, nr 11.
Przedruk:
 - a. „Nasz Głos” 2000, nr 2-3.
 - b. „Źródło” 2000, nr 17.

29. *Narodowa telemania czy tożsamość kultury?*, „Przegląd Katolicki” 2000, nr 4.
30. *Wychowywać do mediów – szanse i zagrożenia*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2000, nr 1.
31. *Jak wychowywać do mediów?*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2000, nr 1.
32. *Skutecznie ewangelizować przez media*, „Inspiracje” 2000, nr 1-3.
33. *Wielki Jubileusz ludzi mediów w Łodzi*, „Aspekt Polski” 2000, nr 5.
34. *Służyć prawdzie to służyć człowiekowi. Myśląc o mediach*, „Obserwator” 2000, nr 23.
35. *Po Jubileuszu Ludzi Mediów*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2000, nr 6.
36. *Jakie media?*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2000, nr 7-8.
37. *Dziennikarz u progu nowego tysiąclecia*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2000, nr 9.
38. *O mediach w Roku Jubileuszowym*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2000, nr 11.
39. *Parafia z własnym radiem*, w: *Katolickie Radio Warszawa w Miedzeszynie 1991–1996*, red. J. Figarski, Warszawa 2001.
40. *Wobec mediów w postawie wyciszenia*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2001, nr 9.
41. *Troszczyć się o katolickie media*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2001, nr 9.
42. *Media w służbie człowiekowi*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2001, nr 9.
43. *Media i Ewangelia*, „Nasz Głos” 2002, nr 10.
44. *Jak korzystać z mediów?*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2003, nr 1.

45. *Słowo wstępne*, w: A. Lewek, *Podstawy edukacji medialnej i dziennikarskiej*, Warszawa 2003.
46. *Być apostołem mediów!*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2004, nr 7-8.
47. *Jak apostołować wobec mediów?*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2004, nr 7-8.
48. *Ludzie mediów a rodzina*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2004, nr 9.
49. *O roli prasy katolickiej*, „Aspekt Polski” 2005, nr 2.
50. *O szumie informacyjnym*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2006, nr 9.
51. *O mechanizmach kształtowania opinii publicznej*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2007, nr 1.
52. *Kształtowanie opinii publicznej zadaniem polskich katolików*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2007, nr 1.
53. *W służbie prawdy*, w: *Dziennikarz – między prawdą a kłamstwem* (Program I Ogólnopolskiej Konferencji), Łódź 2007.
54. *Czy prasa, radio i telewizja mogą wychowywać do odbioru mediów?*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2007, nr 9.
55. *Kryterium prawdy*, w: *Dziennikarz – między prawdą a kłamstwem*, Łódź 2008.
56. *O znaczeniu informacji w życiu człowieka*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2008, nr 2.
57. *Być odpowiedzialnym za przekazywaną informację*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2008, nr 2.
58. *Słowo wstępne*, w: *Media i dziennikarstwo w nauczaniu Jana Pawła II*, red. A. Lewek, Warszawa 2008.
59. *Dziennikarz i godność*, w: *Dziennikarz – między prawdą a kłamstwem* (Program II Ogólnopolskiej Konferencji), Łódź 2008.
60. *Dziennikarz szuka prawdy, aby się nią dzielić*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2008, nr 11.

61. *Mediom trzeba stawiać wymagania*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2009, nr 1.
62. *Popierać media katolickie*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie” 2009, nr 1.
63. *Dlaczego ład medialny?*, „Niedziela” 2009, nr 48.
64. *O informacji fabrykowanej*, „Niedziela” 2010, nr 38.
65. *Ocalić ciszę*, „Niedziela” 2010, nr 48.
66. *Iluzja mediów*, „Niedziela” 2011, nr 4.
67. *Media manipulują emocjami*, „Niedziela” 2012, nr 5.
68. *Słowo potrzebuje ciszy*, „Niedziela” 2012, nr 38.
69. *Odpuścić od mediów*, „Niedziela” 2013, nr 30.
70. *Sobór Watykański II o odpowiedzialności za media*, „Niedziela” 2013, nr 48.
71. *Rozszyfrować świat informacji*, „Niedziela” 2014, nr 38.
72. *Zadania mediów w ewangelizacji*, „Niedziela” 2016, nr 4.
73. *Człowiek w świecie reklamy*, „Niedziela” 2016, nr 38.
74. *Doceniać ciszę*, „Nasz Dziennik”, 26 listopada 2018, nr 274.
75. *Potęga słowa*, „Nasz Dziennik”, 10 grudnia 2018, nr 286.

Rozdział III

Promocja prac magisterskich z religijnej edukacji medialnej

Prace dyplomowe wypromowane przez biskupa Adama Lepę w latach 1990–2009 są dostępne w Bibliotece Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Choć zwyczajowo nie stanowią literatury naukowej, to jednak stanowią świadectwo prowadzonych wspólnie ze studentami badań w zakresie religijnej edukacji medialnej – głównie pedagogiki mediów masowych. Poniżej spis 36 prac magisterskich (biskup Adam Lepa nie prowadził seminarium licencjackiego) wraz z abstraktami, obejmujący m.in. analizy treści czasopism w perspektywie pedagogiki mediów oraz analizy wybranych problemów wychowawczych w kontekście rozwoju mediów.

1. Broda S., *Orędzie biskupów polskich do ich niemieckich braci w Chrystusie z roku 1965 na łamach „Dziennika Łódzkiego”. Studium z zakresu psychologii pastoralnej*, 1990.

Praca magisterska próbuje odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób „Dziennik Łódzki” relacjonował fakt wystosowania *Orędzia biskupów polskich do biskupów niemieckich* z 1965 r. oraz jak przedstawiał jego treść. Relacje dziennika zostały poddane analizie w świetle psychologii

propagandy antykościelnej. Celem pracy było stwierdzenie, w jakim stopniu *Orędzie* zostało wykorzystane dla potrzeb oficjalnej propagandy, pokazanie sposobów manipulacji człowiekiem stosowanych w prasie laickiej oraz ustalenie zakresu manipulacji w odniesieniu do czytelników. Praca składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy opisuje rolę prasy w społeczeństwie, problematykę społeczeństwa poinformowanego i prasy jako źródła informacji oraz środka manipulowania człowiekiem. W drugim przedstawiono główne założenia autorów *Orędzia* z uwzględnieniem kontekstu jego wydania: tła historycznego, atmosfery Soboru, zbliżającego się milenium, motywów wydania, problematyki dokumentu i adresatów. Trzeci zawiera wypowiedzi przedstawicieli partii i rządu PRL, przedstawicieli instytutów i organizacji społecznych, a także osób prywatnych dotyczące *Orędzia*, które ukazały się na łamach „Dziennika Łódzkiego”.

2. Milczarek K., *Sobór Watykański II w relacji łódzkiego „Głosu Robotniczego”. Studium z zakresu psychologii pastoralnej*, 1990.

Podjęty w pracy temat dotyczy kwestii informowania społeczeństwa o życiu Kościoła przez prasę laicką o poglądach komunistycznych. Celem było przedstawienie zjawiska manipulacji w mediach na przykładzie tekstów, które ukazały się w „Głosie Robotniczym” – gazecie ukazującej się od 1946 r. na terenie Łodzi i województwa łódzkiego, wydawanej jako organ PZPR. Celem teoretycznym pracy była próba wypełnienia w literaturze luki dotyczącej problematyki soboru w prasie laickiej. Analizą objęto lata trwania Soboru Watykańskiego II, głównie relacje z obrad soborowych w okresie jego trwania (1962–1965). Pierwotnie zamierzano również zająć się okresem przed i po Soborze, ale z racji braku materiałów nie udało się tego zrealizować. Analizie poddano relacje gazety ze wszystkich czterech sesji Soboru w świetle wiedzy o manipulowaniu człowiekiem i psychologii propagandy

antyreligijnej. W pracy wskazano przekłamania występujące w relacjach gazety mające na celu umniejszenie roli Kościoła i uwypuklenie wewnętrznych podziałów. Wskazano relacje znajdujące się w „Gazecie Robotniczej” jako ewidentny przykład manipulacji człowiekiem przez środki przekazu informacji. Wśród zastosowanych środków manipulacji wskazano: stereotypy, plotki, kamuflaż. Najważniejszy postulat pracy to zapoznanie się przez duszpasterzy ze zjawiskiem manipulacji w kontekście funkcjonowania mediów masowych i ochrony dzieci, młodzieży i dorosłych przed tym zjawiskiem w ramach pedagogiki parafialnej poprzez wykształcenie w nich twórczego krytycyzmu, zdolności odbioru selektywnego i odpowiedzialności za słowo.

3. Paramczuk M., *Przemoc w filmie jako problem duszpasterski. Studium z zakresu psychologii pastoralnej*, 1990.

Praca podejmuje temat występowania przemocy w filmie z perspektywy psychologii duszpasterskiej, jako formy patologii życia społecznego i jej oddziaływania na psychikę widza, zwłaszcza młodego. Główne pytanie badawcze to: W jakim sensie akty przemocy pokazywane w filmie stanowią problem duszpasterski? W pracy rozpatrzono samo zjawisko przemocy rozumiane jako intencjonalne naruszenie nietykalności osoby w wymiarze fizycznym, psychicznym lub duchowym sprzeczne z prawem. Przedstawiono klasyfikację, źródło i zakres występowania zjawiska przemocy w filmie. Ponadto opisano wpływ i oddziaływanie przemocy w filmie na psychikę odbiorcy – za najważniejsze uznano zmiany w obrębie postaw, których skala jest uzależniona od wieku odbiorcy – oraz omówiono elementy przemocy obecnej w filmach. Analizie poddano film fabularny wyświetlany w kinach powstały w latach 80. Jako najważniejsze zagrożenie wynikające z obecności aktów przemocy w filmie wskazano jego szkodliwość na rozwój osobowości młodego odbiorcy. Podkreślono wagę roli duszpasterzy w ochronie wiernych

poprzez poruszanie tematu przemocy w filmie wśród młodzieży akademickiej i ruchów Odnowy Kościoła, również poprzez spotkania z przedstawicielami środowiska artystycznego czy naukowego oraz projekcje filmów promujących wartości religijne. W celu zwiększenia skuteczności programu takich spotkań powinny być opracowywane w grupie duszpasterzy, zgromadzonej wokół Diecezjalnego Duszpasterstwa środowisk twórczych.

4. May-Majewski P., *Propaganda ateistyczna w funkcjonowaniu środków masowego przekazu. Studium z zakresu psychologii pastoralnej*, 1991.

W pracy dokonano analizy oddziaływań propagandy ateistycznej, co ma na celu znalezienie odpowiedzi na pytanie, w jaki sensie jest ona problemem duszpasterskim. Przedstawiono również propozycje rozwiązania tego problemu w praktyce duszpasterstwa parafialnego. W pierwszej części przedstawiono zjawisko propagandy i warunki skuteczności jej oddziaływania. Druga wprowadza w problematykę poprzez omówienie materiałów zamieszczonych w prasie. Ukazane zostały cele propagandy ateistycznej oraz jej mechanizmy, w trzeciej części zaś duszpasterskiej. Wśród nich zwrócono uwagę na właściwe wychowanie do postawy dojrzałego korzystania z mediów masowych. Zwrócono uwagę na rolę rodziny i katechezy w procesie wychowawczym, podkreślono też potrzebę zgłębiania, przez wszystkich mających kontakt z mass mediami, ogólnej wiedzy dotyczącej środków społecznego przekazu, w tym samej propagandy, jej rodzajów, metod, środków mechanizmów oraz warunków skuteczności jej oddziaływania.

5. Węgrzyn I., *Mechanizmy manipulowania człowiekiem w funkcjonowaniu środków masowego przekazu. Studium z zakresu psychologii pastoralnej*, 1991.

Przedmiotem pracy jest potwierdzenie istnienia manipulacji w funkcjonowaniu mediów masowych, wskazanie, jakimi metodami i środkami jest ona stosowana, a także opisanie warunków skuteczności działań manipulatorskich. W pierwszym rozdziale jest przedstawione i sklasyfikowane zjawisko manipulacji. Drugi część pracy została poświęcona funkcji propagandowej mass mediów i jej związkowi z manipulacją. W trzecim rozdziale zaprezentowano mechanizmy manipulatorskie, metody i środki oraz skutki ich działania – wpływ na odbiorcę. Ostatni, podsumowujący rozdział zawiera wnioski i postulaty dla duszpasterzy wynikające z przeprowadzonej analizy. Wśród nich zwrócono uwagę na aktualność problemu manipulacji w mass mediach, w związku z tym postulowane jest kształcenie duszpasterzy i katechetów w kierunku demaskowania technik manipulacji. Wobec problemu manipulacji podniesiona została też rola dziennikarzy katolickich. Warto zaznaczyć, że praca powstała na początku lat 90, w gorącym czasie przemian społecznych, niedawnym upadku rządów totalitarnych i czasie podejmowania przez Kościół problemów społecznych: przywrócenia religii w szkołach i projektowania ustawy prawnej o ochronie życia poczętego.

6. Bratek P., *Problemy duszpasterskie w listach episkopatu Polski poświęconych środkom masowego przekazu w latach 1975–1992, 1994.*

W pracy szuka się odpowiedzi na pytania, jakie problemy duszpasterskie ukazane są w listach Episkopatu i jaka jest rola środków masowego przekazu w życiu człowieka i społeczeństwa. Za główny cel opracowania należy uznać ukazanie podjętych problemów duszpasterskich w świetle listów duszpasterskich skierowanych do wiernych w latach 1975–1992 z okazji trzeciej niedzieli miesiąca (września) poświęconej środkom masowego przekazu. Autor grupuje je następująco: 1) wolność przekazu myśli w środkach społecznego przekazu; 2) problem dezinformacji

człowieka; 3) problem odpowiedzialności za słowo mówione i pisane; 4) manipulowanie informacją i jej odbiorcą; 5) ochrona młodego człowieka i rodziny przed złym wpływem środków masowego przekazu; 6) najważniejsze sugestie dotyczące formowania wiernych w dziedzinie środków masowego przekazu. Najważniejszym postulatem pracy jest potrzeba uwzględnienia w formacji pedagogicznej mass mediów i zwrócenia uwagi na treść programów, propagandę, pornografię, manipulację, ośmieszanie, prawidłowe korzystanie z wolnego czasu i odpowiedzialność za przekazywane słowo.

7. Panek K., *Mechanizmy propagandy antykościelnej w dyskusji prasowej w latach 1990–1991 nad prawną ochroną życia poczętego w dzienniku warszawskim „Trybuna”, 1994.*

W pracy omówiono temat propagandy antykościelnej w kontekście toczącej się w prasie debaty o prawnej ochronie życia poczętego. Dyskusja rozwinęła się w związku z przygotowywanym projektem ustawy o ochronie życia poczętego. Na potrzeby pracy przyjęto definicję propagandy jako zaplanowanego oddziaływania na społeczność poprzez treści perswazyjne prowadzące do wypracowania określonych postaw i poglądów oraz podejmowania konkretnych decyzji. Głównym problemem pracy jest określenie, jakie mechanizmy propagandy najczęściej stosowano w „Trybunie”, a także w jakim stopniu dyskusja nad ważnym społecznie tematem może stać się polem do działań propagandowych. Zdecydowano się na wykorzystanie metody analizy zawartości prasowej – materiał do badań stanowiły wybrane teksty ukazujące się w „Trybunie” w latach 1990–1991. Rozdział pierwszy opisuje zjawisko propagandy i jej główne narzędzia oraz mechanizmy, w części drugiej zaprezentowano stanowisko Kościoła wobec problemu aborcji, rozdział trzeci zaś zawiera omówienie dyskusji prasowej na łamach dziennika „Trybuna”. W ostatniej części zawarto wnioski i postulaty

dla katechetów, wychowawców i innych osób odpowiedzialnych za moralną formację społeczeństwa.

8. Anuszevska K., *Propagowanie nowego modelu seksualności kobiety na łamach pisma „Dziewczyna” w latach 1991–1994, 1995.*

Problem zawarty w pracy przedstawiono w formie pytania: Jaki jest model seksualności kobiety propagowany na łamach miesięcznika „Dziewczyna”? Oprócz tego posłużono się pytaniem pomocniczym: Jakimi środkami i metodami posługuje się „Dziewczyna” w propagowaniu tego modelu? Rozdział pierwszy zapoznaje czytelników z normatywnym modelem seksualności w nauczaniu Kościoła. Rozdział drugi analizuje empiryczny model seksualności postulowany na łamach „Dziewczyny”. Z kolei trzeci rozdział zawiera wskazówki dla duszpasterzy i pedagogów pokazujące, w jaki sposób należy podejmować walkę z propagandą modelu seksualności kobiety upowszechnianego przez pisma i publikacje książkowe przeciwne doktrynie katolickiej. W tym celu postuluje się opracowanie i przedstawianie modelu seksualności kobiety na podstawie doktryny katolickiej. Takie przedsięwzięcie wymagałoby współpracy interdyscyplinarnej przedstawicieli nauk kościelnych: teologii dogmatycznej, moralnej, socjologii religii i katechetyki.

9. Putek B., *Problemy życia religijnego na łamach tygodnika „Przyjaciółka” w latach 1988–1993. Studium z psychologii pastoralnej, 1995.*

Praca zakłada realizację celu teoretycznego, jakim jest próba odpowiedzi na pytanie: Jak są przedstawiane i rozwiązywane problemy życia religijnego na łamach „Przyjaciółki”? Drugie założenie to realizacja celu praktycznego, polegającego na ustaleniu wniosków i postulatów adresowanych do kobiet, kapłanów i katechetów, osób zaangażowanych w pedagogię rodzinną oraz dziennikarzy zajmujących się problemami

pedagogii rodzinnej. Grupom tym postanowiono zwrócić uwagę na zagrożenia, którymi są ukryte manipulacje w prasie kobiecej. Pracę podzielono na trzy części: pierwszą, przedstawiającą najważniejsze wyznaczniki życia religijnego, drugą, gdzie poddano analizie roczniki „Przyjaciółki” z lat 1988–1993 i trzecią, w której zaprezentowano wnioski i postulaty dla praktyki duszpasterskiej i katechetycznej. We wnioskach stwierdzono, że tygodnik „Przyjaciółka” stosuje techniki manipulacji w celu osiągnięcia zamierzonych celów, do których należy próba laicyzacji czytelniczek poprzez propagowanie postaw antykościelnych. Autorka stawia postulat, aby duszpasterze, katecheci i wychowawcy nauczali umiejętności trafnej weryfikacji przyjmowanych treści przez wszystkich odbiorców komunikacji masowej.

10. Tejchman R., *Sposoby rozwiązywania konfliktów małżeńskich na łamach tygodnika „Przyjaciółka” w latach 1988–1993 (studium z zakresu psychologii pastoralnej)*, 1995.

Głównym tematem pracy jest problematyka małżeństwa ujmowana w świetle mediów masowych, natomiast główny cel to zastanowienie się nad tym, jak pomóc rodzinie, aby w obliczu konfliktu możliwe było wzmocnienie więzi. Konflikt małżeński zdefiniowano jako niezgodność, napięcie emocjonalne wynikające ze sprzecznych motywów lub potrzeb wewnętrznych małżonków. Analizie zawartości prasowej poddano sytuacje konfliktowe w małżeństwie omówione na łamach „Przyjaciółki” w latach 1988–1993, ze szczególnym zwróceniem uwagi na sposób rozwiązywania konfliktów przed rokiem 1989 i po nim. Materiał stanowią listy, artykuły i wyniki sond przeprowadzanych na łamach czasopisma „Przyjaciółka”. Posegregowano go w paragrafy, które uporządkowano w kolejności od najczęściej omawianych na łamach czasopisma. Na początku każdego z nich podano liczbę dokumentów w czasopiśmie, jaką znaleziono na dany temat. Każdy

paragraf składa się z dwóch części: 1) omówienia sytuacji konfliktowej spowodowanej danym czynnikiem, 2) omówienia sposobów rozwiązania konfliktu proponowanych przez redakcję. Jako główne czynniki konfliktu wskazano: alkoholizm, zdradę małżeńską, zazdrość małżeńską, oziębłość seksualną, dzieci, antykoncepcję; do rzadszych należały: różnica wieku, wiary i systemu wartości, nierówny podział obowiązków, porządek w mieszkaniu, sprawy finansowe, użycie przemocy, pojawienie się pierwszej miłości, cechy osobowe, brak porozumienia. Głównym wnioskiem pracy było stwierdzenie, że rola środków masowego przekazu powinna polegać na wzmacnianiu więzi małżeńskiej, a nie propagowaniu fałszywych wartości i wzorców. Oprócz tego wysnuto postulat zbadania zagadnienia konfliktu małżeńskiego również w innych czasopismach kobiecych, takich jak: „Kobieta i Życie”, „Tina”, „Dziewczyna”, „Klaudia”.

11. Kordel M., *Mit Kościoła klerykalizującego społeczeństwo na łamach tygodnika „Wprost” w latach 1992–1993, 1996.*

Praca podejmuje próbę przedstawienia mitu antykościelnego tworzego w czasopiśmie „Wprost” w latach 1992–1993, odsłonięcia mechanizmów, jakimi posługiwali się redaktorzy tygodnika, i odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób działalność „Wprost” przyczyniła się do szerzenia mitu Kościoła klerykalizującego społeczeństwo w skali kraju. W pracy posłużono się metodą analizy zawartości prasowej dwóch roczników tygodnika „Wprost”. Materiały podzielono na grupy tematyczne dotyczące: „rzekomego” problemu państwa wyznaniowego, sprawy konkordatu, nauki religii w szkole, dyskusji wokół aborcji. Praca składa się z trzech części. Część pierwsza przedstawia pojęcie mitu, klasyfikację i techniki propagandy oraz miejsce mitu w działalności propagandowej. Część druga zawiera badanie uwarunkowań, które przyczyniły się do powstania i rozpowszechnienia mitu Kościoła

klerykalizującego społeczeństwo w propagandzie mediów masowych. Oprócz tego podejmuje próbę wskazania konsekwencji, do jakich w nowych uwarunkowaniach społeczno-politycznych może prowadzić propagowanie tego mitu, a także ukazuje mechanizmy kreowania mitu na łamach „Wprost” i stosowania haseł typu „państwo wyznaniowe”, „konkordat”, „religia w szkolenie” czy „aborcja” jako części składowej utrwalania mitu. Część trzecia natomiast zawiera praktyczne wnioski i postulaty skierowanie do duchowieństwa.

12. Giermaz S., *Tolerancja jako hasło nowej propagandy na łamach tygodnika „Wprost” w latach 1989–1995, 1997.*

Praca podejmuje problem wykorzystania tolerancji będącej hasłem nowej propagandy w ujęciu tygodnika „Wprost”, uważanym za najpopularniejszy opiniotwórczy tygodnik społeczno-polityczny w Polsce w latach 1989–1995. Praca składa się z czterech części. Pierwsza zawiera charakterystykę pojęcia nowej propagandy, druga – opis metody analizy prasowej, trzecia przedstawia istotę i znaczenie hasła „tolerancja” oraz analizę zawartości prasowej tygodnika „Wprost”, z kolei w czwartej zawarto wnioski płynące ze wzajemnego odniesienia tolerancji i propagandy.

13. Jersak M., *Problem wpływu mass mediów na religijność człowieka w wypowiedziach autorów tygodnika „Niedziela” w latach 1993–1995, 1997.*

Praca stara się znaleźć odpowiedź na pytanie: Co mówią autorzy na łamach tygodnika „Niedziela” w latach 1993–1995 na temat wpływu mass mediów na religijność człowieka? Za tym pytaniem idą dalsze: Jakimi formami wypowiedzi posługują się autorzy? Jakiej argumentacji używają? Jakie zagadnienia dominują w tekstach? Treść pierwszego rozdziału ujmuje wpływ mass mediów na osobowość człowieka przez

wyszczególnienie pojęcia i klasyfikacji procesu komunikowania masowego oraz skuteczności i uwarunkowań wpływu mass mediów na człowieka. Rozdział drugi poświęcony został problemowi religijności człowieka, akcentując samą religijność oraz czynniki jej rozwoju. Trzeci rozdział miał charakter praktyczny – przeanalizowano w nim artykuły zawarte w tygodniku „Niedziela”. W rozdziale czwartym przedstawiono konkretne wnioski wynikające z analizy artykułów. Wśród nich dostrzeżono negatywny wpływ telewizji na młodzież. Zwrócono również uwagę na negatywny wpływ niezwykle poczytnej prasy „brukowej”, podkreślono prezentowane w niej brutalne i gorszące treści reklam, a oprócz tego sformułowano postulaty dla duszpasterzy, pedagogów i rodziców zmierzające do uświadamiania młodzieży o szkodliwym wpływie niektórych mass mediów i zaapelowano, by w przystępny sposób ukazywać i demaskować techniki i sposoby manipulacji oraz pomagać w wyborze i selekcji treści mass mediów.

14. Krasowska D., *Problem emancypacji na łamach pism „Głos Kobiet” i „Własnymi Siłami” w latach 1937–1939*, 1997.

Praca podejmuje problem propagowania emancypacji kobiet na łamach dwóch pism: „Głos Kobiet” i „Własnymi Siłami”, w latach 1937–1939. Prezentowały one treści odmienne światopoglądowo. „Głos Kobiet” przeznaczony był głównie dla „robotnic – socjalistek” i przygotowywał treści pomocne w przygotowaniu do zawodu; nie miał służyć poszerzaniu ogólnej wiedzy. „Własnymi Siłami” było z kolei pismem katolickim i oprócz publikacji o tematyce pracy zawodowej zawierał artykuły związane z prowadzeniem domu, gospodarstwa i wychowywaniem dzieci. Praca składa się z czterech części: teoretycznej, metodologicznej, analitycznej i praktycznej. Oba pisma, mimo różnic światopoglądowych, nie pozostawały obojętne wobec problemu emancypacji kobiet. Praca ukazuje biegunowo różny

stosunek tych pism do feminizmu. Autorka postuluje wszystkim zainteresowanym problemem emancypacji przeprowadzenie podobnej analizy na przykładach innych pism, a oprócz tego wskazuje, jak można to uczynić.

15. Rojkowicz M., *Stosunek chrześcijanina do cierpienia na łamach miesięcznika „Apostolstwo Chorych” w latach 1993–1995, 1997.*

Celem pracy jest odpowiedź na pytanie, co miesięcznik „Apostolstwo Chorych” mówi o stosunku człowieka do cierpienia, którym został on dotknięty. Przy czym nacisk kładzie się na rzeczywisty, a nie normatywny, wynikający z nauki Kościoła katolickiego, stosunek do cierpienia. „Apostolstwo Chorych” jest czasopismem zorientowanym na pomoc duchową i formację chrześcijańską. Do opracowania wybrano zakres lat 1993–1995, jako najbliższy teraźniejszości. Analizie poddano teksty osób, które swoje cierpienie próbują przyjąć w myśl chrześcijańskiej zasady ofiarowania Bogu. Wybrano również wypowiedzi autorów piszących właśnie do osób należących do apostołstwa chorych i do wszystkich czytelników. Część pierwsza ma charakter teoretyczny, zawiera omówienie problematyki cierpienia i jego klasyfikację. W kolejnej omówiono tę tematykę również z pozycji katolickiej nauki społecznej, zwłaszcza tekstów Jana Pawła II. Rozdział trzeci stanowi analizę zawartości prasowej wskazanej w temacie pracy. W ostatniej części zawarto wnioski i postulaty dla osób mających w codziennej pracy kontakt z cierpiącymi i chorymi.

16. Giecołd S., *Orędzie biskupów polskich do biskupów niemieckich na łamach „Trybuny Ludu”, 1998.*

Mimo upływu ponad 30 lat od publikacji *Orędzia biskupów polskich do biskupów niemieckich* kwestia jego odbioru i interpretacji

pozostaje aktualna. Praca ma za zadanie, przy zastosowaniu techniki analizy prasowej, odpowiedzieć na pytanie: Co „Trybuna Ludu” napisała o *Orędziu*? W pierwszym rozdziale nakreślono historię tego dokumentu. W drugim przedstawiono metodę analizy zawartości prasowej, prezentując kolejno etapy pracy badawczej nad analizą prasy. W trzecim rozdziale ukazano problematykę *Orędzia* na łamach „Trybuny Ludu”. Rozdział czwarty zaś zawiera wnioski i postulaty. Stwierdzono w nich, że władze partyjno-państwowe wykorzystały *Orędzie* do kampanii antykościelnej, mającej zdyskredytować Kościół w oczach społeczeństwa. Atak reżimowej prasy zakończył się sukcesem i spowodował uległość społeczeństwa wobec propagandy. Autorka postuluje zorganizowanie specjalnego sympozjum mającego na celu przeanalizowanie działań propagandowych w odniesieniu do *Orędzia*.

17. Misiura A., *Wartości ewangelizacyjne programu religijnego „Isnasć” w ogólnokrajowej telewizji białoruskiej w latach 1997–1998, 1999.*

Isnasć (‘istota, sens’) to program TV białoruskiej o treści religijnej nadawany od 1992 r. (czas emisji: 30 min) co dwa tygodnie. Praca obejmuje analizę wybranych programów z lat 1997–1998. W pracy podjęto się próby odpowiedzenia na pytanie: Jakie elementy ewangelizacyjne posiada *Isnasć* i jakimi formatami posługuje się do skutecznej ewangelizacji? Celem pracy było ukazanie istoty ewangelizacyjnej i społecznej roli telewizji oraz ukazanie szans i zagrożeń z niej wynikających. Dokonano analizy 20 programów religijnych (10 godzin nagrań) z omówieniem struktury poszczególnych z nich oraz wyodrębnieniem form ewangelizacji, wśród których pierwsze miejsce zajmują świadectwo ewangelizacji, świadectwo bezpośrednie, pieśń religijna, przekazywanie wiedzy o kulturze chrześcijańskiej i zasługach Kościoła, katechezie dla dzieci i dorosłych, transmisje liturgii

i paraliturgii. Praca zawiera postulaty z podziałem na postulaty dla wychowania chrześcijańskiego i mediów katolickich oraz dla mass mediów, wśród których najważniejsze to: potrzeba dotarcia do szerszego kręgu odbiorców, dyskusowanie na katechezie o obejrzanych programach telewizyjnych, wprowadzenie analogicznej analizy programów w radiu białoruskim, popularyzacja programów religijnych w telewizji, przygotowanie dziennikarzy do właściwego i godnego korzystania z telewizji w dziele ewangelizacji.

18. Czop Z., *Łódzka prasa parafialna w latach 1920–1939 i jej wartości ewangelizacyjne*, 2000.

Podjęty w pracy problem sformułowano w postaci pytania: Jakie wartości ewangelizacyjne zawierała prasa parafialna, która ukazywała się w Łodzi w latach 1920–1939? Postawiono też pytania pomocnicze: Które gatunki dziennikarskie stosowano na łamach analizowanych pism? Jakie środki ewangelizacyjne były w najczęstszym użyciu ich autorów i redaktorów? W pracy zastosowano metodę analizy prasowej oraz podzielono ją na trzy części. Pierwszą, teoretyczną, ukazującą prasę katolicką jako środek ewangelizacji, drugą, analityczną, gdzie została poddana szczegółowej analizie treść czterech pism parafialnych: „Przewodnika Rzymsko-Katolickiej Parafii św. Kazimierza”, „Rycerza Chrystusowego”, „Dzwonka św. Teresy od Dzieciątka Jezus” oraz „Głosu Parafii św. Anny w Łodzi”, oraz trzecią, w której przeprowadzona analiza łódzkiej prasy parafialnej pozwoliła na sformułowanie sugestii badawczych. Badaniami naukowymi należałoby objąć takie warstwy treściowe w prasie parafialnej tamtych czasów, jak wartości patriotyczne, moralne czy kulturalne. Wskazane byłoby też zbadanie roli gazety parafialnej w procesie edukacji parafian, wychowania młodzieży czy tworzenia obrazu Kościoła.

19. Dybała J., *Hierarchia wartości propagowana na łamach czasopisma „Bravo”*, 2000.

Praca podejmuje problem, jakim jest odpowiedź na pytanie: Jaką hierarchię wartości preferują autorzy czasopisma „Bravo”? Celem praktycznym było zgromadzenie materiału, który byłby pożyteczny dla praktyki wychowawczej. Praca składa się z części: teoretycznej, analitycznej i praktycznej. W części teoretycznej zaprezentowano wartości chrześcijańskie oraz ich hierarchię. Na część analityczną składa się ukazanie wartości prezentowanych w czasopiśmie „Bravo”. W świetle przeprowadzonej analizy wyłoniono trzy bloki: idole młodzieży, nowa wizja miłości, wolność jako nadrzędna zasada życia. W części praktycznej zwrócono uwagę na „płytkość” wypowiedzi idoli młodzieży, unikanie odpowiedzialności i lansowanie postaw hedonistycznych i konsumpcyjnych. Autor wyraźnie przedstawia stosunek „Bravo” do wartości chrześcijańskich, czyli przemilczanie i brak jakiegokolwiek próby polemiki. Oprócz tego postuluje zwrócenie uwagi na negatywny wpływ tzw. prasy kolorowej pomijającej wartości chrześcijańskie oraz apeluje do wychowawców i duszpasterzy o krytyczną ocenę tego zjawiska.

20. Czuma E., *Kształtowanie charakteru u młodzieży harcerskiej na łamach czasopisma „Czuwajmy”*, 2001.

W pracy podjęto się odpowiedzi na pytanie, co mówi czasopismo „Czuwajmy” na temat kształtowania charakteru młodzieży harcerskiej. Zastosowano metodę analizy zawartości prasy. Trzy rozdziały dzielą pracę na: część teoretyczną (praca nad charakterem w świetle pedagogiki harcerskiej), analityczną (kształtowanie charakteru u młodzieży harcerskiej na łamach czasopisma „Czuwajmy” i praktyczną (wnioski i postulaty). Badania pozwoliły sformułować trzy postulaty pod adresem mediów katolickich: zadbanie o lepszą znajomość problematyki

harcerskiej, zwiększenie zainteresowania mediów tematem kształtowania charakteru i stosowanie najbardziej skutecznych sposobów zainteresowania młodzieży ideą kształtowania charakteru.

21. Golus S., *Problem prawdy w mass mediach na łamach tygodnika „Polityka”*, 2001.

W pracy zaprezentowano mass media jako najbardziej aktywny środek przekazu, który może służyć zarówno na rzecz ewangelizacji, jak i manipulowania odbiorcą. Ich podwójne oblicze podkreśla watykańska instrukcja *Aetatis novae*. Autor podjął się zadania uzyskania odpowiedzi na pytanie o uczciwość i obiektywność w przekazie informacji, jak również o postawę dziennikarzy w przekazywaniu prawdy. W tym celu przeprowadzono analizę prasową tekstów opublikowanych na łamach tygodnika „Polityka” z lat 1989–2000, która pozwoliła na wyłonienie bloków tematycznych dotyczących zagadnienia prawdy w relacji do: polityki, życia społecznego i kultury. Efektem badań są 23 wnioski z przeprowadzonej analizy i 16 postulatów dla wychowawców, duszpastry i dziennikarzy. Uzyskany materiał pozwolił na poznanie opinii autorów „Polityki” na temat problematyki prawdy w mass mediach.

22. Kostrzewa M., *Odpowiedzialność laikatu za misje na łamach dwumiesięcznika „Papieskie Intencje Misyjne”*, 2001.

Celem pracy jest ukazanie aktualności potrzeby zaangażowania świeckich na rzecz misji i przybliżenie znaczenia udzielania im pomocy. Analizie poddano dwumiesięcznik informacyjno-animacyjny „Papieskie Intencje Misyjne”, który ukazywał się w latach 1982–1997. Czasopismo zawiera informacje o pracy polskich misjonarzy zarówno zakonnych, diecezjalnych, jak i świeckich, publikuje listy osób przebywających na misjach, reportaże z pobytu misjonarzy na urlopie

w ojczyźnie czy wręczenia krzyży misyjnych, doniesienia z kraju i ze świata, podejmuje również tematy dialogu z religiami niechrześcijańskimi. W wypowiedziach misjonarzy dominuje wątek braku kapłanów, troska o wychowanie kleru i potrzeba zaangażowania się osób świeckich. Praca w swoim założeniu ma odpowiedzieć na pytanie, co autorzy czasopisma napisali o odpowiedzialności laikatu za misje, jakimi metodami posługuje się czasopismo przy ukazywaniu problemu, jakimi formami wypowiedzi posługują się autorzy i jakie tematy są najczęściej poruszane. W pracy przedstawiono odpowiedzialność świeckich za misje od strony teologicznej na podstawie dokumentów Soboru Watykańskiego II, encyklik i orędzi. W pracy zastosowano metodę analizy zawartości prasowej. Analizie poddano 95 numerów dwumiesięcznika i 64 artykułów. Zebrano je w kilku punktach: sylwetki osób świeckich zaangażowanych w działalność misyjną, opis różnych form wspierania działalności misyjnej: wspieranie misji cierpieniem i modlitwą, ofiarami materialnymi, poprzez organizację imprez promujących misje, roli rodzin w misjach. W czasopiśmie podaje się dużą liczbę przykładów zaangażowania laikatu w misje.

23. Kycko T., *Reklama w dokumentach Kościoła*, 2001.

Tematem pracy jest stosunek Kościoła katolickiego do zjawiska reklamy i wzrostu jego wagi w życiu człowieka. Składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy opisuje rolę reklamy w życiu jednostki i społeczeństwa. Omówiono w nim również pojęcie i podział reklamy, jej funkcje i zasady, wpływ na osobowość, a także zagrożenia z jej strony. Drugi opisuje stosunek Kościoła do reklamy na podstawie najważniejszych dokumentów – encykliki i instrukcji z rozgraniczeniem do i po Soborze Watykańskim II. Analizie zostały poddane teksty *Miranda Prorsus* Piusa XII, *Inter mirifica*, *Communio et Progressio*, *Aetatis Novae* i *Etyka w reklamie*, zwłaszcza zawarty w nich opis

dobra i zła w reklamie, wpływu reklamy na ekonomię, gospodarke i politykę, istnienie kodeksu moralnego w reklamie, obecność manipulacji w reklamie. Reklama została ukazana jako szansa dla nowej ewangelizacji, pod warunkiem istnienia osób właściwie wykorzystujących jej techniki i odpowiedniej formacji moralnej. W części trzeciej podkreślono, że reklamy nie należy oceniać jako złej czy dobrej, a także stwierdzono, iż na pewno jest ona potrzebna. Mimo wielu wad ma wartości pozytywne i stąd powinna być wykorzystywana w propagowaniu misji Kościoła.

24. Michalik H., *Losy Kościoła katolickiego na Białorusi w latach 1917–1953 na łamach czasopisma „Nasza Wiara”, 2001.*

Celem pracy jest przedstawienie materiału na temat stanu badań w prasie katolickiej na Białorusi dotyczących losów Kościoła na terenie tego kraju w latach 1917–1953, czyli w okresie najkrwawszych walk elit politycznych, największych strat wśród duchowieństwa i wiernych oraz całkowitej likwidacji struktur Kościoła. Tematyka prześladowania duchowieństwa i wiernych została omówiona na podstawie analizy zawartości „Naszej Wiary” – periodyku mińsko-mohyleńskiego, jednego z nielicznych czasopism katolickich ukazujących się na Białorusi. Analizie poddano materiał zawarty we wszystkich numerach czasopisma (reportaże, wspomnienia, pamiętniki i opowiadania) od jego powstania w 1995 do napisania pracy. Autorka postanowiła odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób autorzy kwartalnika „Naszej Wiary” odzwierciedlają losy Kościoła na Białorusi, oraz określenie i wyszczególnienie zastosowanych w periodyku technik dziennikarskich. Praca składa się z trzech części. Pierwsza (teoretyczna) naświetla tło historyczne Kościoła na Białorusi ze szczególnym uwzględnieniem losów stanu przed i po rewolucji z 1917 r. Część druga to analiza prasowa i uzyskanie obrazu losów Kościoła na Białorusi ukazanych

na łamach „Naszej Wiary”: opis zastosowanej metodologii, stosunek władzy do Kościoła, ukazanie duchowieństwa katolickiego jako ofiary działań niemieckich władz w latach 1941–1945, przedstawienie działaczy białoruskiego ruchu oporu. Część trzecia zawiera postulat skierowany do dziennikarzy zakładający potrzebę dokładnego zbadania losów Kościoła na Białorusi, co okazuje się niezwykle ważne dla trwającego obecnie w tym kraju procesu odrodzenia życia religijnego.

25. Tomkiel A., *Pedagogiczne aspekty cywilizacji obrazu na łamach miesięcznika „Wychowawca” w latach 1993–2000, 2001.*

Tematem pracy jest próba określenia wychowawczego wpływu cywilizacji obrazu na osobowość jednostki na podstawie analizy prasowej Miesięcznika Nauczycieli i Wychowawców Katolickich „Wychowawca”. Czasopismo było wydawane przez Fundację Źródło przy współudziale Katolickiego Stowarzyszenia Wychowawców oraz Duszpasterstwa Nauczycieli „Ostoja”. Pracą badawczą objęto wszystkie numery czasopisma z lat 1993–2000, które ukazały się podczas istnienia pisma – w sumie 96 numerów wydanych w 88 zeszytach. Analiza obejmowała 60 tekstów i została przeprowadzona w dwóch podstawowych blokach tematycznych, jakimi były pozytywny i negatywny wpływ cywilizacji obrazu na osobowość. Głównym problemem podjętym w pracy jest próba odpowiedzi na pytanie, co autorzy miesięcznika piszą o wpływie cywilizacji obrazu na osobowość. Pytania pomocnicze odnoszą się m.in. do dostrzegalnych rodzajów wpływu cywilizacji obrazu oraz zastosowanych gatunków dziennikarskich. Do tej pory w literaturze brakuje podjęcia analizy treści czasopisma pod kątem cywilizacji obrazu. Głównym postulatem badawczym jest przeprowadzenie analogicznej analizy zawartości czasopism zajmujących się tematyką mediów i wychowania.

26. Tyrkiel W., *Model rodziny na łamach tygodnika „Przyjaciółka” w latach 1995–1999*, 2001.

Zasadniczy problem podjęty w pracy można streścić w jednym, ogólnym pytaniu: Jaka powinna być polska rodzina zdaniem autorów tygodnika „Przyjaciółka”? W celu realizacji zadania postawiono trzy zasadnicze pytania: Jakimi formami (gatunkami) dziennikarskimi posługują się autorzy? Które tematy zostały nadmiernie wyeksponowane? Jakie tematy związane z rodziną zostały pominięte? W badaniach posłużono się metodą analizy zawartości prasowej. Część pierwsza (teoretyczna) podejmuje problem roli prasy w kształtowaniu modelu rodziny i wprowadza czytelnika w obszar badanej problematyki. Część druga (analityczna) podejmuje analizę „Przyjaciółki” zgodnie z rozpatrywanym problemem. Część trzecia (praktyczna) wyprowadza najważniejsze wnioski z przeprowadzonej analizy i stawia na ich podstawie postulaty, które zarazem stanowią podsumowanie. Po przeprowadzonych badaniach autorka wysnuła wniosek, że aktualnie istnieje silna potrzeba publikowania pisma, w którym kobiety odnalazłyby wartości i wzory chrześcijańskie.

27. Tyszecki M., *Wpływ grupy satanistycznej na młodzież na podstawie miesięcznika „Wychowawca”, 2001.*

W niniejszej pracy podjęto temat wpływu grupy satanistycznej na młodzież na podstawie wypowiedzi autorów tekstów w miesięczniku katolickim „Wychowawca”. W celu rozwiązania problemu badawczego przyjęto metodę analizy zawartości prasowej. Próba obejmuje wybrane artykuły miesięcznika „Wychowawca” z lat 1993–1999. Temat został wybrany ze względu na rosnące zainteresowanie satanizmem wśród młodych ludzi. Celem pracy jest analiza i zarysowanie problemu oraz przybliżenie tematyki osobom zawodowo zajmującym się wychowywaniem

młodzieży. Badania opierają się na literaturze specjalistycznej oraz dokumentach kościelnych, ze szczególnym uwzględnieniem nauczania papieży Pawła VI i Jana Pawła II. Struktura pracy obejmuje część teoretyczną, która przedstawia historię kultu satanistycznego, jego obecny obraz oraz stanowisko Kościoła katolickiego wobec satanizmu, i analityczną, prezentującą wyniki przeprowadzonych badań. Wnioski i postulaty dla wychowawców i duszpasterzy składają się na ostatnią część. Zdaniem autora wskazana jest dalsza analiza, również w odniesieniu do zawartości innych czasopism podejmujących omawianą problematykę.

28. Kobierski M., *Mit Kościoła wewnątrznie podzielonego na łamach „Gazety Wyborczej” w latach 1991–1993, 2002.*

Tematem pracy jest omówienie szerzenia mitu Kościoła wewnątrznie podzielonego na łamach „Gazety Wyborczej” w latach 1991–1993. Przyjęty zakres czasowy ma służyć lepszemu zrozumieniu i zauważeniu ewolucji poglądów dziejącej się w tym czasie na łamach periodyku. Celem pracy jest uwrażliwienie odbiorców na zjawisko manipulacji i wskazanie technik propagandowych służących do długotrwałego procesu deformowania i splotania obrazu Kościoła. Praca prezentuje złożoność współcześnie funkcjonujących mitów i ich rolę w oddziaływaniu na człowieka, jako tworzywa dla działań propagandowo-manipulatorskich. Zawiera analizę materiałów prasowych dotyczących Kościoła w aspekcie jego jedności w trzech blokach tematycznych wyłonionych w wyniku wstępnej analizy tekstów: 1) podział w łonie Episkopatu Polski, 2) podział w obrębie duchowieństwa, 3) podział w relacji duchowieństwo–laikat. Analiza prowadzi do wniosku, że redaktorzy „Gazety Wyborczej” potraktowali Kościół jako znacznego konkurenta posiadającego olbrzymią siłę oddziaływania. Jako konkretne postulaty badawcze wskazano potrzebę wypracowania wśród

duszpasterzy, wychowawców i katechetów umiejętności demaskowania mitów, a także oddziaływanie na tych, którzy inspirują do działań manipulatorskich, oraz domaganie się sprostowań.

29. Betlej E., *Mit „Kościoła-organizacji” na łamach „Wprost” w latach 1995–2001, 2003.*

Tematem pracy jest jeden z zabiegów fałszujących obraz Kościoła – mit Kościoła-organizacji. Zdecydowano się na wybranie pisma o charakterze laickim – „Wprost” – który jest opisywany jako najbardziej opiniotwórczy tygodnik w kraju. Przyjęto szerszy zakres czasowy, aby uwzględnić ewentualne zmiany poglądów i stanowisk prezentowanych w tym czasopiśmie. Celem pracy jest odpowiedzenie na pytanie, czy w tekstach publikowanych w tygodniku „Wprost” można wykazać funkcjonowanie mitu Kościoła-organizacji, a jeśli taki mit istnieje, to jakie najważniejsze treści podejmuje się w jego konstruowaniu. Rozdział pierwszy prezentuje pokrótce istotę działalności Kościoła katolickiego i jego aspekt ewangelizacyjny w kontekście mass mediów. Opisano również problematykę działań propagandowych, zwłaszcza mitu. Kolejna część przedstawia wyniki analizy tekstów publikowanych w tygodniku „Wprost” podejmujących tematykę Kościoła-organizacji. W ostatnim rozdziale zaprezentowano wnioski z przeprowadzonych badań i omówiono najczęściej stosowane techniki manipulacyjne.

30. Lesiak B., *Ewangelizacja młodzieży na łamach dwumiesięcznika „Miłujcie się”, 2004.*

Głównym pytaniem postawionym w niniejszej pracy jest to, w jaki sposób redaktorzy dwumiesięcznika „Miłujcie się” ewangelizują młodzież. Podejmując próbę analizy pisma katolickiego w aspekcie

jego działalności ewangelizacyjnej, wykorzystano metodę analizy zawartości prasowej. Ze względu na dużą ilość materiału wybrano wypowiedzi reprezentujące najważniejsze sprawy związane z ewangelizacją młodzieży. Praca opiera się na dokumentach kościelnych, nauczaniu papieży, a także opracowaniach z zakresu teologii pastoralnej i pedagogiki chrześcijańskiej. Pierwszy rozdział pracy poświęcony jest omówieniu zagadnienia ewangelizacji w nauczaniu Kościoła, ze szczególnym uwzględnieniem wypowiedzi Jana Pawła II. Część druga zawiera analizę zawartości prasowej i charakterystykę zastosowanej metody. Wnioski i postulaty wyprowadzone z tej analizy skłaniają do podjęcia podobnych badań w odniesieniu do innych tytułów prasy katolickiej.

31. Leśniczak R., *Wpływ telewizji na osobowość człowieka jako problem duszpasterski w świetle najnowszej literatury*, 2004.

Praca stanowi refleksję nad problematyką mediów, przy założeniu, że środki masowego przekazu potrafią zarówno wzmacniać, jak i niszczyć tradycyjne wartości w sferze religii, kultury i rodziny. Opracowanie zakłada realizację celu teoretycznego, rozwiązania problemu naukowego, jakim jest odpowiedź na pytanie zadane w ujęciu duszpasterskim: Jak telewizja wpływa na osobowość człowieka? Za cel praktyczny pracy należy uznać zgromadzenie materiału dla osób zajmujących się tą problematyką, efektem jest zaś sformułowanie wniosków, które posłużyły do opracowania postulatów mogących być wykorzystanymi w pracy duszpasterskiej, katechetycznej i wychowawczej. W refleksji postawiono nacisk na to, by telewizja i jej programy były oglądane przez widza w sposób dojrzały i właściwy. W tym celu dostrzeżono wielką potrzebę, by wychowanie do tego medium audiowizualnego nie przebiegało w sposób przypadkowy, ale żeby stosowano odpowiednie ku temu środki i metody.

32. Małecka K., *Obraz rodziny polskiej na łamach tygodnika „Wprost” w latach 1998–2002*, 2004.

Tematem pracy jest określenie, jaki obraz rodziny przedstawia „Wprost”, najpopularniejszy w Polsce tygodnik, który od 1989 r. pozostaje na wysokiej pozycji wśród najbardziej opiniotwórczych periodyków w kraju. Wybrano okres, w którym pismo cieszyło się największą popularnością, a więc lata 1998–2002. Celem niniejszej pracy jest odpowiedź na pytania, co piszą na temat rodziny polskiej autorzy tekstów tygodnika „Wprost”, jakimi gatunkami dziennikarskimi najczęściej się posługują oraz w jakim kontekście najczęściej podejmują temat polskiej rodziny. Choć ta problematyka jest dość szeroko omówiona w literaturze naukowej, stwierdzono mniejszy udział publikacji dotyczących obrazu polskiej rodziny w prasie. Opracowanie ma przy tym służyć opisaniu zagadnienia oraz zgromadzeniu materiału badawczego, który mógłby być pomocny w pracy rodziców, wychowawców i osób związanych z mediami. Badania opierają się na literaturze specjalistycznej oraz analizie prasy – zarówno laickiej, jak i katolickiej.

33. Orzełowska B., *Postulat wychowania do mediów w papieskich orędziach na Dni Środków Społecznego Przekazu*, 2004.

W pracy analizie poddano Dokumenty Urzędu Nauczycielskiego Kościoła oraz orędzia Pawła VI i Jana Pawła II na Dni Środków Społecznego Przekazu, które mają miejsce w niedzielę po Wniebowzięciu Pańskim, a w Polsce w trzecią niedzielę września. Papież w orędziach domagają się, aby poświęcono więcej uwagi przygotowaniu odbiorów do prawidłowego odbioru mediów i edukacji medialnej. Naczelny cel opracowania to próba odpowiedzi na następujące pytania: Co mówią autorzy orędzi na temat wychowania do mediów? Czy papież

wyraźnie postulują potrzebę takiego wychowania? Na co zwracają uwagę w swoich postulatach: dydaktykę, wychowanie, wiedzę o mediach, formację odbiorcy? Do których środków masowego przekazu postuluje się to przygotowanie? W literaturze dominuje rozpatrzenie tematu pod kątem dydaktycznym, oprócz tego można wskazać na wyraźny niedosyt opracowań z zakresu pedagogiki. Praca zawiera postulat kierowany do nauczycieli, wychowawców i dziennikarzy, aby ci zwrócili uwagę na znaczenie wpływu mass mediów na przestrzeń człowieka, a także możliwości ich wkładu w dzieło ewangelizacji, szerzenia dobra, zastosowanie w dydaktyce prasy, filmu, radia, telewizji i Internetu.

34. Świrad P., *Oddziaływanie Music Television na podświadomość odbiorcy jako problem duszpasterski*, 2005.

Niniejsza praca koncentruje się na treściach podprogowych, których odbiorca nie jest świadomy, zawartych w przekazie medialnym Music Television (MTV). Odbiorcą w rozumieniu tej pracy są młodzi ludzie w okresie dorastania i wczesnej adolescencji. W pierwszej części pracy omówiono strukturę osobowości człowieka i jej funkcjonowania na podstawie wybranych prac z zakresu psychologii osobowości oraz wpływ przekazu telewizyjnego na świadomość odbiorcy. Opisano również specyfikę przekazu telewizyjnego oraz jego oddziaływanie na podświadomość człowieka. W rozdziale drugim zawarto charakterystykę wpływu MTV na świadomość odbiorcy, a oprócz tego wskazano, jakie są jego pozytywne i negatywne skutki oraz jakie środki i techniki przekazu stosuje ta stacja telewizyjna. Ostatni rozdział przedstawia wnioski wyprowadzone z analitycznej części pracy oraz wskazówki dla osób pracujących z dziećmi i młodzieżą.

35. Susik S., *Wpływ Internetu na postawy młodzieży jako problem pedagogiczny*, 2007.

Internet jako technologia nowej komunikacji rzucił wyzwanie przyszłym pedagogom i duszpasterzom. Powinien być traktowany jako jeden ze środków pedagogicznego i duszpasterskiego oddziaływania i kształtowania zdrowych postaw młodzieży. W pracy zastosowano metodę analizy porównawczej w odniesieniu do publikacji rozpatrywanych w pracy. Zbadano rodzaje oddziaływania Internetu na kształtowanie postaw pozytywnych i, oddzielnie, negatywnych. Przeprowadzona analiza dostarczyła 17 wniosków na temat oddziaływania Internetu na młodzież. Na ich podstawie sformułowano 12 postulatów przeznaczonych dla wychowawców. Kluczowym zadaniem pedagogów i duszpasterzy jest wzajemna współpraca w tworzeniu wartościowych treści w Internecie, innym zaś zadaniem pozostaje należyte przygotowanie młodzieży do odpowiedzialnego korzystania z zasobu informacji umieszczonych w sieci.

36. Mazurczyk R., *Wpływ reklamy na postawy moralne młodzieży jako problem wychowawczy*, 2009.

Praca podejmuje tematykę wpływu reklamy – radiowej, prasowej i telewizyjnej – na postawy młodzieży. Postawiono dwa główne cele pracy. Pierwszym jest odpowiedź na pytanie, w jaki sposób reklama wpływa na kształtowanie się postaw młodzieży oraz jakie ma to znaczenie w procesie jej wychowania, drugim – zaprezentowanie i przybliżenie problematyki osobom pracującym z młodzieżą: rodzicom, nauczycielom i wychowawcom. Badania przeprowadzono na podstawie analizy publikacji z zakresu psychologii, pedagogiki i socjologii podejmujących problematykę wpływu reklamy na człowieka oraz bazując na dokumentach kościelnych z zakresu katolickiej nauki społecznej.

W pracy wykazano, że reklamy mogą mieć zarówno pozytywny, jak i negatywny wpływ na postawy człowieka, a wnioski z badań przyczyniają się do szerszej refleksji na temat roli reklamy w życiu młodych ludzi, wskazują również na potrzebę formacji medialnej na wszystkich etapach edukacji szkolnej.

Rozdział IV

Spuścizna naukowa biskupa Adama Lepy – raport z digitalizacji archiwum

Przeprowadzona w drugiej połowie 2024 r. kwerenda źródłowa materiałów archiwalnych autorstwa biskupa Adama Lepy pozwoliła na wyodrębnienie czterech podstawowych obszarów, do których można zaklasyfikować jego dorobek. Należą do nich:

1. chrześcijańska i katolicka pedagogika mediów,
2. obraz/słowo w kulturze audiowizualnej,
3. propaganda – manipulacja medialna,
4. obecność i wizerunek Kościoła katolickiego w mediach w Polsce.

Materiały obejmujące osobiste notatki biskupa Lepy, w przeważającej mierze spisane w ostatniej dekadzie XX i pierwszych dwóch dekadach XXI w., zdeponowane w Archiwum Archidiecezji Łódzkiej związane są z pracą naukową, pracą duszpasterską w diecezji łódzkiej oraz pracą na forum Konferencji Episkopatu Polski, zwłaszcza z lat 1989–1994 (dominują tu wypowiedzi i przedłożenia biskupa), kiedy to łódzki medioznawca pełnił funkcję przewodniczącego Komisji ds. Środków Społecznego Przekazu. Ogółem liczba manuskryptów, którym nadano sygnaturę, obejmuje ok. 1700 stron. Są to źródła spisane w języku polskim i nieliczne w języku francuskim. Jeśli chodzi o notatki osobiste, warto wspomnieć o następujących: Rozmowa z Księdzem

Prymasem z 10 stycznia 1990¹; Katolicka koncepcja wychowania do mediów²; Przekaz medialny a kultura spotkania³.

Znacząca część materiału archiwalnego odnosi się do działalności duszpastersko-pastoralnej biskupa Lepy. Jako przykład można tu odnotować m.in. homilie, przemówienia z racji spotkań z przedstawicielami katolickich stowarzyszeń, wystąpienia w Radiu Maryja, wywiady i rozmowy z biskupem Lepą.

Materiały zwiększają wartość poznawczą w obszarze badań nad spuścizną naukową biskupa Lepy i umożliwiają realizację projektu *Bp Adam Lepy (1939–2022) – prekursor religijnej edukacji medialnej w Polsce*. Materiały są dostępne w Archiwum Archidiecezjalnym w Łodzi oraz w Bibliotece Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (w wersji cyfrowej, do celów badawczych są one udostępniane za zgodą władz kościelnych). Spis poszczególnych tomów i dokumentów znajduje się poniżej.

Tomy spuścizny naukowej biskupa Adama Lepy:

1. Sygn. SPNBAL 4/1-4/23, Działalność naukowo-akademicka, t. I,
2. Sygn. SPNBAL 4/24-4/52, Działalność naukowo-akademicka, t. II,
3. Sygn. SPNBAL 4/53-4/84, Działalność naukowo-akademicka, t. III,
4. Sygn. SPNBAL 1/1-1/19, Działalność w ramach KEP,
5. Sygn. SPNBAL 2/1-2/9, Notatki osobiste,

¹ Archiwum Archidiecezjalne w Łodzi, Zesp. Spuścizna naukowa bpa A. Lepy, sygn. SPNBAL 2/2, Rozmowa z Księdzem Prymasem z 10 stycznia 1990, 1990.

² Tamże, sygn. SPNBAL 2/4, Katolicka koncepcja wychowania do mediów, 2011.

³ Tamże, sygn. SPNBAL 2/6, Przekaz medialny a kultura spotkania, 2014.

6. Sygn. SPNBAL 3/1-3/4, Działalność duszpastersko-pastoralna, t. I,
7. Sygn. SPNBAL 3/5-3/31, Działalność duszpastersko-pastoralna, t. II.

Zawartość poszczególnych tomów:

Sygn. SPNBAL 4/1-4/23, Działalność naukowo-akademicka, t. I:

1. Sygn. SPNBAL 4/1, Medytując nad słowem, 1998,
2. Sygn. SPNBAL 4/2, Media – czwarta władza czy służba człowiekowi, 2000,
3. Sygn. SPNBAL 4/3, Media odbierać selektywnie, 2001,
4. Sygn. SPNBAL 4/4, Św. Maksymilian a media, 2002,
5. Sygn. SPNBAL 4/5, Bibliografia biskupa Adama, 2002,
6. Sygn. SPNBAL 4/6, Jan Paweł II i Europa ducha, 2002,
7. Sygn. SPNBAL 4/7, O mediach po wizycie Jana Pawła II w Polsce, 2002,
8. Sygn. SPNBAL 4/8, Iluzja w mass mediach, 2003,
9. Sygn. SPNBAL 4/9, Kształtować w mediach mentalność chrześcijańską, 2003,
10. Sygn. SPNBAL 4/10, Mass media – uzależnienie czy rozwój, 2003,
11. Sygn. SPNBAL 4/11, Media, demokracja i wychowanie, 2004,
12. Sygn. SPNBAL 4/12, Mass media jako nośnik wartości antywartości, 2005,
13. Sygn. SPNBAL 4/13, Nowa ikonosfera a wychowanie do mediów, 2006,
14. Sygn. SPNBAL 4/14, Zadanie Kościoła wobec świata cyfrowego, Nowe media w służbie słowa, 2010,
15. Sygn. SPNBAL 4/15, Pedagogika infosfery człowieka, 2011,

16. Sygn. SPNBAL 4/16, Pedagogika galenosfery człowieka, 2011,
17. Sygn. SPNBAL 4/17, Psychospołeczne uwarunkowania katechezy dorosłych, 2011,
18. Sygn. SPNBAL 4/18, Wychowanie do audiowizji przez kształtowanie postaw, b.d.,
19. Sygn. SPNBAL 4/19, Wychować do audiowizji, b.d.,
20. Sygn. SPNBAL 4/20, Obecność Kościoła w mediach masowych krajów Europy Wschodniej, b.d.,
21. Sygn. SPNBAL 4/21, Mass media a ewangelizacja, b.d.,
22. Sygn. SPNBAL 4/22, W trosce o Polskę, b.d.,
23. Sygn. SPNBAL 4/23, Sobór Watykański II a mass media, b.d.

Sygn. SPNBAL 4/24-4/52, Działalność naukowo-akademicka, t. II:

1. Sygn. SPNBAL 4/24, Zastraszyć Kościołem, b.d.,
2. Sygn. SPNBAL 4/25, O tożsamości narodowej obywateli i polską rację stanu, b.d.,
3. Sygn. SPNBAL 4/26, Zamiast przedmowy, b.d.,
4. Sygn. SPNBAL 4/27, Terror medialny czy upiory totalitaryzmu, b.d.,
5. Sygn. SPNBAL 4/28, O zatarciu informacyjnym w mediach, b.d.,
6. Sygn. SPNBAL 4/29, Dolina w Paryżu, która intryguje turystów, b.d.,
7. Sygn. SPNBAL 4/30, Ład medialny w zorganizowanej infosferze, b.d.,
8. Sygn. SPNBAL 4/31, Rozszyfrować świat informacji, b.d.,
9. Sygn. SPNBAL 4/32, Udział mediów w zniewalaniu człowieka, b.d.,
10. Sygn. SPNBAL 4/33, Media, polityka i biznes, b.d.,

11. Sygn. SPNBAL 4/34, Media w posłudze apostołskiej Jana Pawła II, b.d.,
12. Sygn. SPNBAL 4/35, Upadek czytelnictwa czy tryumf oglądactwa, b.d.,
13. Sygn. SPNBAL 4/36, Słowo narzędziem agresji, b.d.,
14. Sygn. SPNBAL 4/37, Postawy zachowań etycznych u człowieka w infosferze, b.d.,
15. Sygn. SPNBAL 4/38, Antypolskie stereotypy w nowych odsłonach, b.d.,
16. Sygn. SPNBAL 4/39, Pedagogika mediów w społeczeństwie informacji, b.d.,
17. Sygn. SPNBAL 4/40, Rozprawa doktorska, streszczenie, b.d.,
18. Sygn. SPNBAL 4/41, O iluzji w mediach, b.d.,
19. Sygn. SPNBAL 4/42, Informacja w kształtowaniu postaw człowieka a społeczeństwo komunikacji, b.d.,
20. Sygn. SPNBAL 4/43, Postulat oceny etycznej w wychowaniu do mediów, b.d.,
21. Sygn. SPNBAL 4/44, Opinia publiczna, media i zasady etyki, b.d.,
22. Sygn. SPNBAL 4/45, Środki Społecznego Przekazu – II aspekt pedagogiczny, b.d.,
23. Sygn. SPNBAL 4/46, Rodzina środowiskiem wychowania do mediów, b.d.,
24. Sygn. SPNBAL 4/47, Tożsamość jest zagrożona, b.d.,
25. Sygn. SPNBAL 4/48, Uzależnienie od mediów, b.d.,
26. Sygn. SPNBAL 4/49, W Kościele przestać być sobą – już wyrok czy jeszcze szantaż, b.d.,
27. Sygn. SPNBAL 4/50, Cisza w wychowaniu do mediów, b.d.,
28. Sygn. SPNBAL 4/51, Myśleć Kościołem i Polską, b.d.,
29. Sygn. SPNBAL 4/52, Taka jest Polska, b.d.

Sygn. SPNBAL 4/53-4/84, Działalność naukowo-akademicka, t. III:

1. Sygn. SPNBAL 4/53, Zatrzymać nienawiść, b.d.,
2. Sygn. SPNBAL 4/54, Ofiara pogardy i nienawiści, b.d.,
3. Sygn. SPNBAL 4/55, Człowiek w świecie reklamy, b.d.,
4. Sygn. SPNBAL 4/56, Wierność przez wieki, b.d.,
5. Sygn. SPNBAL 4/57, Formacja medialna w Seminarium Duchownym, b.d.,
6. Sygn. SPNBAL 4/58, Profanacja słowa, b.d.,
7. Sygn. SPNBAL 4/59, Wywiad z Katarzyną Cegielską, b.d.,
8. Sygn. SPNBAL 4/60, Propaganda zamiast dialogu, b.d.,
9. Sygn. SPNBAL 4/61, Ikonosfera, b.d.,
10. Sygn. SPNBAL 4/62, Ład medialny czy stan chaosu, b.d.,
11. Sygn. SPNBAL 4/63, Mediosfera miejscem zachwyty nad dziełem stworzenia świata i człowieka, b.d.,
12. Sygn. SPNBAL 4/64, Uzależnienie od mediów, b.d.,
13. Sygn. SPNBAL 4/65, O iluzji w mediach, b.d.,
14. Sygn. SPNBAL 4/66, Tolerancja jako narzędzie manipulacji, b.d.,
15. Sygn. SPNBAL 4/67, Mediosfera człowieka i pedagogika, b.d.,
16. Sygn. SPNBAL 4/68, Telewizja publicznie partyjna, b.d.,
17. Sygn. SPNBAL 4/69, Prawda w manipulacjach hejterów, b.d.,
18. Sygn. SPNBAL 4/70, Zbudować środowisko słowa, b.d.,
19. Sygn. SPNBAL 4/71, Papież Jan Paweł II wobec zjawiska manipulacji, b.d.,
20. Sygn. SPNBAL 4/72, Być dziennikarzem to służyć człowiekowi, b.d.,
21. Sygn. SPNBAL 4/73, Kapłan, dziennikarz, męczennik, b.d.,
22. Sygn. SPNBAL 4/74, Uzależnienie od mediów, b.d.,
23. Sygn. SPNBAL 4/75, Prawda i wolność mediów w nauczaniu Jana Pawła II, b.d.,

24. Sygn. SPNBAL 4/76, Wzorce wolności w polskich mediach, b.d.,
25. Sygn. SPNBAL 4/77, Media jako miejsce ewangelizacji w ujęciu św. Urszuli Ledóchowskiej, b.d.,
26. Sygn. SPNBAL 4/78, Kolorowe pisemka w polskiej mediasferze, wersja pierwsza, b.d.,
27. Sygn. SPNBAL 4/79, Kolorowe pisemka w polskiej mediasferze, wersja druga, b.d.,
28. Sygn. SPNBAL 4/80, Logosfera – słowo w świecie mediów, b.d.,
29. Sygn. SPNBAL 4/81, Mass media w procesie integracji Europy, b.d.,
30. Sygn. SPNBAL 4/82, Mass media – uzależnienie czy rozwój, b.d.,
31. Sygn. SPNBAL 4/83, Kościół i mass media u progu trzeciego tysiąclecia, b.d.,
32. Sygn. SPNBAL 4/84, Życiorys, b.d.

Sygn. SPNBAL 1/I-1/19, Działalność w ramach KEP:

1. Sygn. SPNBAL 1/I, 240. Konferencja Plenarna KEP, 1990,
2. Sygn. SPNBAL 1/2, Przedłożenie na 243. KEP, 1990,
3. Sygn. SPNBAL 1/3, Kościół w Polsce i Apostolstwo Środków Przekazu – 246. Konferencja Plenarna KEP, 1991,
4. Sygn. SPNBAL 1/4, Przedłożenie na 250. KEP 17 października, 1991,
5. Sygn. SPNBAL 1/5, Wypowiedzi na forum KEP, 1991,
6. Sygn. SPNBAL 1/6, Wypowiedzi na forum KEP, 1992,
7. Sygn. SPNBAL 1/7, Sesja Komisji ds. Środków Społecznego Przekazu, 1992,
8. Sygn. SPNBAL 1/8, Diecezjalna Komisja ds. Środków Społecznego Przekazu. Sprawozdanie z lat 1987–92, 1992,

9. Sygn. SPNBAL 1/9, Przedłożenie na KEP, 1993,
10. Sygn. SPNBAL 1/10, Przedłożenie na KEP, 1993,
11. Sygn. SPNBAL 1/11, Notatki z Komisji Wychowania Katolickiego, 2004,
12. Sygn. SPNBAL 1/12, Przedłożenie na 238. KEP, b.d.,
13. Sygn. SPNBAL 1/13, Przedłożenie na 253. KEP, b.d.,
14. Sygn. SPNBAL 1/14, Przedłożenie na 258. KEP, b.d.,
15. Sygn. SPNBAL 1/15, Słowo Drukowane w służbie Kościoła Dziś, 261. Konferencja Plenarna KEP, b.d.,
16. Sygn. SPNBAL 1/16, Komisja ds. Środków Społecznego Przekazu, b.d.,
17. Sygn. SPNBAL 1/17, Notatki osobiste „Listy kierowane do Komisji ds. Środków Społecznego Przekazu”, b.d.,
18. Sygn. SPNBAL 1/18, Notatki z Konferencji KEP, b.d.,
19. Sygn. SPNBAL 1/19, Komisja ds. Środków Społecznego Przekazu 264. KEP, b.d.

Sygn. SPNBAL 2/1-2/9, Notatki osobiste:

1. Sygn. SPNBAL 2/1, Notatki osobiste ze spotkania 4 stycznia 1990, 1990,
2. Sygn. SPNBAL 2/2, Rozmowa z Księdzem Prymasem z 10 stycznia 1990, 1990,
3. Sygn. SPNBAL 2/3, Notatki osobiste ze spotkania 16 maja 1990, 1990,
4. Sygn. SPNBAL 2/4, Katolicka koncepcja wychowania do mediów, 2011,
5. Sygn. SPNBAL 2/5, Oblicza wolności, 2014,
6. Sygn. SPNBAL 2/6, Przekaz medialny a kultura spotkania, 2014,
7. Sygn. SPNBAL 2/7, Notatki osobiste „Jaka telewizja”, b.d.,

8. Sygn. SPNBAL 2/8, Dlaczego ulegamy manipulacji, b.d.,
9. Sygn. SPNBAL 2/9, Obraz kobiety w polskiej prasie, b.d.

Sygn. SPNBAL 3/1-3/4, Działalność duszpastersko-pastoralna, t. I:

1. Sygn. SPNBAL 3/1, Konferencja Naczelnych Redaktorów Pism Katolickich, 1989,
2. Sygn. SPNBAL 3/2, Konferencja Naczelnych Redaktorów Pism Katolickich, 1989,
3. Sygn. SPNBAL 3/3, Media Masowe, 1988–1993,
4. Sygn. SPNBAL 3/4, III Synod Archidiecezji Łódzkiej, Komisja ds. Kultury i Środków Społecznego Przekazu, 1998.

Sygn. SPNBAL 3/5-3/13, Działalność duszpastersko-pastoralna, t. II:

1. Sygn. SPNBAL 3/5, Symposium „Ewangelizacja mediów i przez media”, 2000,
2. Sygn. SPNBAL 3/6, Msza Święta dla ludzi mediów, 2000,
3. Sygn. SPNBAL 3/7, Otwarcie wystawy plakatu prasy katolickiej, 2000,
4. Sygn. SPNBAL 3/8, Pierwsza Sesja Panelowa „Model mediów katolickich w Polsce”, 2000,
5. Sygn. SPNBAL 3/9, Msza Święta dla ludzi mediów, 2000,
6. Sygn. SPNBAL 3/10, Druga Sesja Panelowa „Kościół i społeczeństwo informacji”, 2000,
7. Sygn. SPNBAL 3/11, Trzecia Sesja Panelowa „Jak wychować do mediów”, 2000,
8. Sygn. SPNBAL 3/12, Msza Święta podczas kościelno-narodowych obchodów Wielkiego Jubileuszu, 2000,
9. Sygn. SPNBAL 3/13, Spotkanie przedstawicieli Katolickich Stowarzyszeń, 2000,

10. Sygn. SPNBAL 3/14, Chrześcijananie i świat iluzji, 2002,
11. Sygn. SPNBAL 3/15, Być sługą 2002,
12. Sygn. SPNBAL 3/16, Homilia wygłoszona w Łasku, 2000,
13. Sygn. SPNBAL 3/17, O budowaniu środowiska słowa, 2004,
14. Sygn. SPNBAL 3/18, Być apostołem mediów, 2004,
15. Sygn. SPNBAL 3/19, Postawy prawdziwe i ewangeliczne, 2007,
16. Sygn. SPNBAL 3/20, Frekwencja wiernych na Mszy Świętej niedzielnej jako pilny problem duszpasterski, 2008,
17. Sygn. SPNBAL 3/21, „Ocalić autorytety”, kazanie wygłoszone w Seminarium Orionistów, Zduńska Wola, 2011,
18. Sygn. SPNBAL 3/22, Wykład „Wspomnienie o ks. prof. A. Lewku”, 2011,
19. Sygn. SPNBAL 3/23, Notatki z wystąpienia w Radiu Maryja, 2014,
20. Sygn. SPNBAL 3/24, Rozmowy niedokończone w Radiu Maryja, 2015,
21. Sygn. SPNBAL 3/25, O aktywności laikatu wobec mediów, 2016,
22. Sygn. SPNBAL 3/26, Przygotować się do 1050. Rocznicy Chrztu Polski, b.d.,
23. Sygn. SPNBAL 3/27, Radio Maryja ważne dla Polski, b.d.,
24. Sygn. SPNBAL 3/28, Jubileusz Polski Wiernej, b.d.,
25. Sygn. SPNBAL 3/29, Jedyne takie miejsce w Łodzi, b.d.,
26. Sygn. SPNBAL 3/30, Wywiad z Anną Skopińską, b.d.,
27. Sygn. SPNBAL 3/31, Rozmowa z ks. bp. Adamem Lepą, b.d.